

Nebi Veli
rafından
TÜSTAV'a
tanmıştır

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
için

YÜRÜYÜS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ-SAYI:115-21 HAZİRAN 1977 FİYATI: 5 TL

UMUTSUZLUĞA
MAHKUM
OLMAMAK

TÜSTAV

SOSYALİSTLER İPOTEK ALTINA ALINAMAZ!

Seçim döneminden önce ve seçim kampanyası süresince Türkiye İşçi Partisi'nin adını ağızlarına almayan bir takım yazarların seçim sonrası yazdıkları Türkiye İşçi Partisi sisliyor. Seçim döneminden önce ve seçim kampanyası süresince Türkiye İşçi Partisi haberlerini gözlemek için üstün çaba gösteren gazete yöneticileri, seçimlerden sonraki değerlendirmelerde Türkiye İşçi Partisi'nin baş köşeye oturuyor. Öncelikli tutum, Türkiye İşçi Partisi'nin akillarına "sesizliğe mahkum etme" girişimlerinin bir sonucu. Seçim sonrası tutum ise çok sözünü ettikleri CHP'nin tek başına iktidar olacağı iddialarının gerçekleşmesi üzerine, bir "sorumlu" bulma çabalarının sonucu. Öncelikli tutumları, sosyalizme karşı tutumlarının, sonraki tutumları ise eheleletinin seçilmesine yol açıyor.

Seçim sonrası değerlendirmelerden birisi, Ordinaryüs Profesör Doktor Hızlı Velidet Velidedeolu'na ait. Velidedeolu, seçimlerden sonra şunları yazdı: "BP ve TIP'e gelince, son seçimlerde CHP'ne en az 10-12 milletvekili kaybettiren bu iki küçük partilerin AP + MHP faşizmi karşısında, CHP'ne ve dolayısıyla günümüz koşullarında- Türkiye'ye yaptıkları kötülük bence büyük olmuştur. Bu kötülüğe karşın kendi kendilerine iyilikleri olsaydı yüreğimiz yanmazdı. Geleceğin siyasal bilimcileri bunları tutumunu, Türk solunun gelişmesine -ben-dik yüzünden- bir ihanet olarak nitelendireceklerdir. Bilmem sayın siyasal bilimci Prof. Nermin Abadan ve Sayın Prof. Suna Kili ne düşünüyor?" (Cumhuriyet, 12 Haziran 1977)

BÖLME BİLMİYEN PROFESÖRLER

Profesör Nermin Abadan ve Profesör Suna Kili ne düşünüyor? Eğer Türkiye'deki mevcut seçim sistemini biliyorlarsa ve 1977 seçim sonuçlarını öğrendilerse, Ordinaryüs Profesör Doktor Hızlı Velidet Velidedeolu'nun, ilk okullarda okutulan bölme işlemini bilmediğini düşünürler. Hızlı Velidet Velidedeolu, bu değerlendirilmesine ilk önce seçim sisteminin ve bölme bilmediğini ortaya koyuyor. Başka bilmedikleri de var. Hem de çok.

Bölme bilmeyen yalnızca Velidedeolu değil. Vatan Gazetesi'nde "Ankara Rüzgarı" başlığıyla dedi kodu yazan Müşerref Bekimoğlu da var. Şöyle yazıyor: "TIP'e verilen oylar bir tek milletvekili bile çıkarılmak bir yana kimi illerde CHP'nin çıkacağı millet vekili sayısını da olumsuz biçimde etkilemiş oluyor ve AP'nin ya da öteki partilerin işine yarıyor. Bu hoş görüleri bir durum değil doğmuştur..." (Vatan, 13 Haziran 1977)

Bütün bu ve benzeri yazılar yazılırken, Türkiye İşçi Partisi'nin çok sayıda CHP milletvekiline mani olduğu ileri sürülür.

ken, dayanan bir örnek gösterildi. Seçimlerin alınan sonuçlarına göre Bursa'da CHP, dört yüz oyla beşinci milletvekilini kaybetmiş, TIP ise bin yüz çevresinde olmuş. Elitlerdeki tek "kamıt" bu. Buna dayanarak TIP'in aldığı oylarla CHP'nin tek başına iktidarı önlediğini iddia ediyorlar. Böylece eheleletlerini de ortaya koyuyorlar. Çünkü beşinci milletvekilini dört yüz oyluk bir farkla kaybeden bir partinin mevcut seçim sistemine göre beşinci milletvekilini kazanabilmesi için toplam oylarına iki bin oya daha eklemek gerek. TIP'in Bursa'da aldığı oyların tamamı CHP'ne eklense de CHP, beşinci milletvekilini çıkaramaz. Mevcut seçim sistemine göre bir partinin milletvekilini hesaplamak için aldığı toplam oylar önce bire, sonra ikiye ve sonra üçe, dörde, beşe bölme gerek. Mevcut seçim sistemine göre dört yüz oyu farkı ile beşinci milletvekilini kaybeden partinin, beşinci milletvekilini kazanmak için gerekli oysı iki bin oluyor.

SAHİPSİZ SANDIKLAR VE İPTAL EDİLEN OYLAR

Bölme bilmeyen profesörün ve teslim olmuş yazarların yazılarından sonra CHP Bursa İl Örgütü, o sayılarına itiraz etti. Beşinci milletvekilini için gerekli farkı yüz çevresine indirdi. Bu durumda TIP'in aldığı oylar, CHP'nin eksikliği

gidecek duruma geldi. Ancak yeniden oy sayımı, başka durumlarda ortaya çıkardı. CHP'ne oy veren seçmenlerin tercihli oy kullanması yüzünden ve bunu yanlış yapmaları nedeniyle binlerce oyun iptal edildiği ortaya çıktı. Bunun dışında CHP Bursa Örgütü'nün sandıklarına sahip çıkması yüzünden CHP'nin binlerce oy kaybettiği de saptandı. Böyle bir durum, CHP'nin beşinci milletvekilini kaybetmesinin nedenini de ortaya çıkardı. Bölme bilmeyen profesörlerin ve teslim olmuş yazarların Türkiye İşçi Partisi'nin aldığı oylara göz dikme yerine asıl bakmaları gereken yer de ortaya çıktı.

Sadece Bursa'da mı? Doğu illerinde CHP'nin uyguladığı vetolar, merkez yoklamasıyla liste başlarına getirilenler, CHP'ne kaç milletvekiline mal oldu? Ağır, Artvin, Siirt, Mardin ve Diyarbakır örnekleri ortada. Bölme bilmeyen profesörler ve teslim olmuş yazarlar öyle bir sosyalizm düşmanlığı içindeki tüm bunlar gözlerini kapıyorlar. CHP, Siirt'te, Mardin'de liste dışı bırakarak bağımsız milletvekili adayları olarak seçime girmeye zorlandıkları bugün kucak açmak durumunda kaldı. Yalnızca milletvekili olarak bunları değil, bağımsız aday olarak bu kimselerin topladığı oylarla çok daha fazla milletvekili kaybetti. Bölme bilmeyen profesörlerle, teslim olmuş yazarların yazılarının yayımlandığı yayın organları, tüm seçim kampanyası süresince bu bağımsız adayların "aşiretlerinin" CHP'ne geçişini tefrika edip durdular. Şimdi bu kararları ve kendi tutumlarını tartışacak yerde Türkiye İşçi Partisi'nin aldığı oylarla uğraşıyorlar.

ORHAN EYÜBOĞLU'NUN TAHMİNİ

ANKARA, 17.45.81. İSTANBUL. Vatan Gazetesi yazarlarından Arslan Basar Kafaoglu da önce CHP'nin tek başına iktidar olamayışını Türkiye İşçi Partisi'nin aldığı oylara bağladı. Sonra hatasını anlayarak yazdıklarını düzeltme yoluna gitti. Bu arada şunları yazdı:

"Hata kimde? Hata böyle yerlerde bir çok kişi ve kuruluşlar. Ama en büyük pay en güçlü olan kuruluştadır. Yani burada hatada en büyük pay CHP'de dir. CHP Genel Sekreterinin seçim öncesi tahminleri ANKA Ajansında yayınlandı. Buna göre Sayın Eyüboğlu son seçimlerde 212-215 milletvekili beklemeymiş. Doğrusu tebrik ederiz. Bir genel sekreterin bu kadar kesinlikle gücünü ve karşı güçleri bilip değerlendirmesi o parti için büyük bir avantajdır." (Vatan 16 Haziran 1977) Kafaoglu, bunları yazdı. Doğrusu Orhan Eyüboğlu'nun CHP için bir "avantaj" olduğunu kuşku yok. Ama sorulması gerekli sorular var. Bir genel sekreter bunları tahmin ederse, bu genel sekreterin partisi için seçim boyunca tek başına iktidar olacağını nasıl iddia eder? O Parti'nin Genel Başkanı'na Pazartesi sabahı "222 oldu" nasıl dedirtilir? Demirel'in eline bir demagoji silahı vermek için mi? Sonra, Eyüboğlu bu tahmini biliyormuş da neden seçimlerden sonra yayımlanmış? Bütün bunlar ciddi sorular. Ciddi cevapları olamazca sorular.

İŞÇİ SINIFI İHANETİ YAZACAK

Bölme bilmeyen, bölmeden başka mücadele tarihini de bilmeyen Ordinaryüs Profesör, kendi güçsüzlüğünü bilerek olmalı, iki bayan profesörü yardımına çağırarak, "ihanet tarihi" yazmaya kalkışıyor. Velidedeolu kendisinin nazı yazdığı tarih ciddiye almayacağı biliyor. Çünkü bir zamanlar Türkiye'i kahrmanlaştırmış idi. Bir zamanlar Madan-oglu'nu kahrman yapıp Ecevit'i ihanet ile suçlamış idi. Ordinaryüs Profesör, sık sık kahrmanlarını ve hainlerini değiştirir. Şimdi Ecevit'i kahrman sayıyor. Ömrü uzun olsun, yakında başka kahrmanları kahrman yapıp, bugün kahrman saydıklarını yarı hain ilan eder.

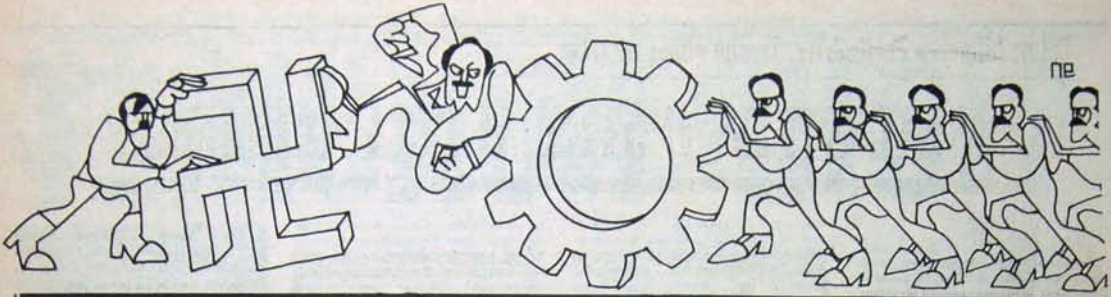
Tarih yapanları yazacak. Türkiye işçi sınıfı, kendi partisi eliyle, tahmini yapacak. Yaptığı tarihi de yazacak. Bunda kimsenin kuşkusu olmasın. Bu tarihte bölme ve mücadele tarihini bilmeyen profesörler, sayfa altlarında bile yer almayacak. Bunda da kimsenin kuşkusu olmasın.

Bölme bilmeyen profesörlerin ve teslim olmuş yazarların öğrenmeleri gereken bir nokta var: Sosyalistler ipotek altına almaz. Hiç kimsenin işi sınıfın siyasal örgütünü ve bu örgütün kararları doğrultusunda oy verenleri ipotekleri altında göremez. CHP başkadır, Türkiye İşçi Partisi başkadır. Aynılıkları ortak oldukları noktalarından fazla. Zaman zaman ortak noktalar ön plana çıkabilir. Bunun için ortak mücadele platformları geliştirilebilir. Ancak böyle bir durum yalnızca ve yalnızca örgütsel düzeyde düşünülebilir. Bunun dışında CHP başkadır, Türkiye İşçi Partisi başkadır. Bu noktayı anlayıp kabul etmedikçe kimsenin Türkiye işçi sınıfının siyasal örgütüne kızmaya da, üzülme de kalkışamaz. Türkiye İşçi Partisi, sınıf mücadelesinin bir parçası olarak değerlendirildiği seçim mücadelesine girmiş olmakta sadece kivanç duymaktadır. Türkiye İşçi Partisi, işçi sınıfında ve emekçi yığınları karşı görevini yerine getirmenün kıvamını duymaktadır. Görev yerine getirilmemiş. Bu görevi yerine getirmek, milletvekilini hesaplayıp makattan çok daha önemli çok daha onurlu bir iştir. Herkes bunu böyle bilmeli.

YURUYUŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN • Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALISIZ • Yazı İşleri Müdürü: Metin CULHAĞOĞLU • Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI • YÖNETİM: Konur SÖZ, 15/8 Cemberlitas İSTANBUL. Tel: 26 35 67 • ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL, Posta Cahi, YURUYUŞ Dergisi 100234 • İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (Renkli): 15 000 TL, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12 000 TL, İC sayıtlarında teslim santimi: 40 TL. Yayın İlanları % 50 İndirimlidir. • BASKI: Daily News Web-Ofset Siteleri • KAPAK: Çağdaş Grafik

UMUTSUZLUĞA MAHKUM OLMAMAK

YALÇIN KOÇUK

Küteler, "doğruları", kendi deneyimleri ile de öğrenecekler. Yaşayarak öğrenecekler. Öğreniyorlar. Seçimlerden önce ve seçim kampanyası süresince Türkiye işçi sınıfının siyasal örgütü, doğruları söyledi. Şimdi hükümet kurma çabaları devam ediyor. Küteler, daha önce söylenen doğruları yaşıyor. Hükümet kurma çabalarıyla birlikte küteler, söylenen doğruları yaşıyor. Şu anda bunları tekrarlamak gerekli değil. Şu anda gelişmeler çok yalın ve açık. Ayrıca daha önce söylenmiş olan doğruların "kanıtları" da ortada. Televizyon ekranlarında. Büyük tirajlı gazetelerin sayfalarında. Balıyozcu Nihat Erim ortada. Şerbetçi Feyziolu ortada. Koçlar, Sabancılar, Narinler ortada. "Bir işler" yapıyorlar. Daha önce söylenenleri doğruluyorlar. Bu yüzden, şu anda daha önce söylenen doğruları tekrarlamak gerekli değil. Şu anda, sosyal demokrasinin ikili yanı, bunu ilk kez görenleri şaşırtıcı bir açıklık ve yalınlıkla sergilemiyor.

Ancak daha önce söylenen doğruların bugünlerde yaşanmasına bakıp da umutsuzluğa mahkum olmamak gerek. Doğrular, mücadelede yolunu göstermek ve direniş güçlendirmek için söylenir. Doğrular, etraflarında küteleri örgütlemek için açıklanır. Fakat küteler, yalnızca daha önce söylenen doğruları yaşayarak kendi örgütleri etrafında toplanmazlar. Küteler, kendi örgütleri etrafında örgütlenmezse umutsuzluğa mahkum olurlar. Doğruların yaşanarak öğrenilmesi örgütlenmeyi kolaylaştırır. Ama örgütlenmenin kendiliğinden oluşacağını beklemek, kütelerin umutsuzluğa mahkum etmek demektir. Umutsuzluğa mahkum olmamak için daha önce söylenen doğruları bir kez de yaşayarak öğrenen küteleri kendi örgütleri etrafında örgütlemek gerek. Umutsuzluğa mahkum olmanın ve umutsuzluğunda çevirmenin yolu burada. Bu işin sahibi var. Türkiye işçi sınıfının siyasal örgütü görev başında. Daha bilimsel ve daha umutlu olarak.

Tehlike açık. Açık olan tehlike ne yeni meclis aritmetiğinde, ne de faşist partinin seçimlerden daha güçlenerek çıkmasında. Bunlar var. Bunların arkasında faşizmin ekonomik ve sınıfsal temelleri var. Fakat tehlike eğilimi bunlarla bitmiyor. Başka yerde devam ediyor. Bir yanıyla faşizmi önleyecek öncü ve örgütlü gücü başka yerde aramada ısrar etmede. Diğer yanıyla faşizmi önleyecek güç olarak gösterilen siyasal örgütten hiç bir şey beklenemeyeceğini söylemede. Daha açık bir deyişle, umudu umutsuzluğa çevirip oturup beklemek eğiliminde. Yarının bugünden kurulacağını görmemiş. Sosyalistlerin, sosyalizm için mücadele gibi faşizme karşı mücadeleye de eteylemeceklerini görmemekte ısrar etmede. Sosyalizm mücadelesi ile demokrasi mücadelesi birbirinden ayrılmıyor. Seçim sonuçları ve hükümet kurma çabaları, bunu bir kez daha gösteriyor.

Kimse ham hayallere kapılmasın. Kimse kendi açmazını daha büyük açmazlarla kapamaya çalışmasın. Herkes doğruları olduğu gibi görmek zorunda. Artık bugün için emperyalizmin ve yerli işbirliğinin büyük sermayenin bir azınlık hükümetinden yana olduğunu görmemek mümkün değil. Bu durum Türkiye İşçi Partisi için bir sürpriz değil. Daha önce söylenen doğrular şimdi herkesin önünde yaşıyor. Yaşanıyor, doğru değerlendirilmesi gerekiyor. Ortaya çıkan durum, bir çokları için yeni açmazlar getiriyor. Bu açmazları, "büyük sermaye işçi sınıfının isteklerini kabul etti" diyerek kapamaya çalışmak imkansız. Bugün büyük sermaye, işçi sınıfı ve emekçilere karşı düşman tutumunu değiştirmiş değil.

Bir azınlık hükümetinin ya da güvenilri olmayan bir deriyle güven öyu almış bir hükümetin, işçi ve emekçiden yana yapabileceklerinin son derece sınırlı olacağı biliniyor. Bunun tartışılması bir yanı yok. Ancak böyle bir durumun yeni bir otosansür için gerekeceği olarak kullanılması imkansız. Böyle bir durum, böyle bir hükümetten, işçi ve emekçiden yana bir politika uygulamasını istememenin gerekçesi yapılamaz. Birçok nedenle. Birincisi, hükümetler için kurulmaz. İkincisi, asil "hassas deneyim" başka yerde aramak gerek. İşçiden ve emekçiden yana bir politika uygulamak, kültürel desteği arttırmak işi gerekli ve zorunlu. Hem hükümet olmak ve hem de işçiden ve emekçiden yana bir politika uygulayamamak, mevcut kültürel desteği de kaybetmek de-

mek. Bu yüzden parlamentoda hassas bir denge ile varlığını sürdürebilen bir hükümetten, geniş emekçi yığınlardan yana bir uygulama talep etmek gerek. Bu yüzden, sermayenin de tercihi olarak ortaya çıkan bir azınlık hükümetinden, emekçi küteler lehine bir politika uygulamasını beklemek ve istemek, en azından böyle bir hükümeti oluşturan siyasal partinin yararına. Parlamentoda hangi denge oluşursa oluşsun, işçiden ve emekçiden yana bir politikadan dönüşümün mümkün değil.

"Ya cinayetler, ya sosyal demokrasi" Türkiye'yi buraya getirdi. Genel olarak tutarsız olan sosyal demokrat hareket, Türkiye'nin somut koşulları içinde daha da tutarsız bir yapıya büründü. Türkiye'nin ekonomik ve sınıfsal yapısının daralttığı bir ortamda Türkiye'deki sosyal demokrasi daha da tutarsız bir konum aldı. Buraya kadar gelindi. Seçim sonuçlarının ortaya çıkardığı tablo da yeni "ya faşizm, ya sosyal demokrasi" eğilimine bırakmış görünüyor. Birincisinden daha tehlikeli bir eğilimin hortlayışının ilk işaretleri var. Bir yandan, "tekelciler, işçi sınıfının isteklerini kabul etmek zorunda kaldı" demek, diğer yandan da kurulacak bir azınlık hükümetinden işçi ve emekçiden yana bir politika uygulamasını talep etmemeye hazırlanmak, bu daha da tehlikeli eğilimin ilk işaretleri oluyor.

Faşizme karşı mücadelede sosyal demokrasinin yapamayacakları, yapabileceklerinden daha çok. Sosyal demokrasi, yapabileceklerini yapmak zorunda. İşçiler ve emekçiler, sosyal demokrasiye, yapabileceklerinden çok daha fazlasını beledikleri için oy veriyor. İşçi sınıfının siyasal örgütü, işçi sınıfını ve emekçi küteleri, her zaman için sosyal demokrasinin yapabilecekleri ile yapamayacakları konusunda umutlu olmakla görevi ile yükümlü. Aynı zamanda işçi sınıfının partisi, sosyal demokrasiyi, yapabileceklerini yapmaya ve yapabileceklerinin sınırlarını genişletmeye zorlamak durumunda. Türkiye'de, Türkiye İşçi Partisi'nin seçimlerden önce Cumhuriyet Halk Partisi'ne bir ortak programda anlaşarak iş ve güç birliği yapma önerisi, bu genel çizginin Türkiye'deki ilk açık ve somut örneği oldu. CHP, bu öneriyi reddetti. Türkiye'nin ekonomik ve sınıfsal yapısının daralttığı bir ortamda fazla sürpriz sayılmaması gereken bir gelişme. Ancak böyle bir gelişme, dar ortamı olduğu gibi kabul etme anlamına gelmiyor. Nesnel durumu bilmek fakat aynı zamanda da değiştirmeye çalışmak gerek. Türkiye İşçi Partisi'ni Türkiye'deki diğer tüm "ilerici" eğitimlerden ayrılan farkların başında bu nokta geliyor.

Bu nokta burada da kalmıyor. Önce cinayetler, sonra faşizmi önlemede sosyal demokrasiyi seyrederek destekleme eğilimleri ile işçi sınıfının siyasal hareketi birbirinden ayrılıyor. Seyrederek destekleyerek sosyal demokrasiye yapabileceklerini yaptırmak mümkün değil. Ayrıca ve daha önemli olarak sosyal demokrasinin yapabileceklerini yapması ile de faşizmi önlemek mümkün değil. Türkiye İşçi Partisi'nin en yetkili kurulunun seçimlerden sonra yayınladığı bildiri, bu bakımdan, son derece açık. Şöyle: "Partimiz geniş yığınların umut kırılığında uğratılması ve bu ortamın faşizm terpleri için bir basamak yapılmasına yönelik oyun ve hareketlere karşı işçi sınıfını ve emekçi küteleri uyarma ve örgütlenmenin artan önemini de hilincindedir: ve bu bilinçle çalışmalarını sürdürmeye kararlıdır." İşçi sınıfı ve emekçi yığınları örgütlenmenin hiç bir zaman azalmayan önem, seçimlerden sonra daha da artmıştır. Çünkü seçimlerin sona ermesiyle birlikte, geniş yığınların umut kırılığında uğratılması işi daha uygun bir ortam ortaya çıkmıştır. İş ve dış sermayenin, sosyal demokrasiye dayalı bir azınlık hükümeti için bu denli açık istek ve gaba göstermesi, böyle bir ortamı kendi stratejileri doğrultusunda kullanmaya heveslenmelerinden ileri geliyor.

Faşizme karşı mücadelede mak, umutsuzluğa mahkum olmak demek. Umutsuzluğa mahkum olmamak, umudun kaynağına dönmekle mümkün. Kaynak tek: İşçi sınıfı ve emekçiler. Yapılacak iş de tek: İşçi sınıfı ve emekçilere sosyalizm bilincini götürerek, onların örgütlenmesini hızlandırmak. İşçi sınıfı ve emekçileri artan bir hızla örgütlemek, demokratik toplumsal muhalefeti güçlendirmenin tek yolu olarak ortada duruyor.

CHP HÜKÜMET

5 Haziran seçim sonuçlarının parlamento aritmetiğini değiştirmesiyle birlikte tüm gözler yeniden parlamentoya çevrildi. Cephe iktidarın kanlı yönetiminin alaşağı edilmesi sadece adı kalan ve aralarındaki bağların çoktan kopmuş Cephe mensuplarını daha bir telaşa, korkuya sürükledi. Başbaşa kalan AP ve MHP, seçimler arefesinde ana-avrat küfür ettikleri MSP'nin eteklerine yeniden yapışma eylemine girişti.

Seçimler sonunda "hiç kimse iktidar olamamıştır" şeklinde fetva veren AF Genel Başkanı Süleyman Demirel'in MC hükümetinin istifasını sunmasıyla MC'nin varlığını yasal olarak son verirken, CHP lideri Ecevit de "kapımaşherkese (!) açtıkları" bildirgesiyle yeni hükümeti kutlama eylemine girişti.

Seçimler sonucu ortaya çıkan parlamento aritmetiği, daha doğrusu CHP'nin sandalye sayısının 213'de kalması, bu parti yöneticilerinin seçim öncesi yaptıkları yanlışlıkları, gerilemeleri, kendi kafalarında daha bir açığa çıkardı. CHP seçim kampanyası boyunca kendi taktik hatalarının doğuracağı, (nitekim doğurduğu) olumsuz sonuçun sorumlusunu kendi dışında oluşturma propagandasının boşa çıktığını da gördü. Seçim sonucu ortaya çıkan gerçekler CHP yönetiminin hatalarını su yüzüne çıkardı.

CHP'NİN İSTEMEDİKLERİ KOALİSYONA DAVET EDİLİYOR!

CHP genel başkanı partisinin tek ba-

şına kurnayı düşündüğü, "demokratik hak ve özgürlüklere işlerlik kazandıracak" hükümeti oluşturmak için ilk ayağına gittiği milletvekilleri, merkez yoklamasıyla CHP merkez yöneticilerinin liste dışı bıraktığı ancak bağımsız seçilecek Meclise giren Siirt milletvekili Abdülkerim Zilan ve Mardin milletvekili Nurettin Yılmaz ile diğer iki bağımsız Eşref Cengiz ve Ali Rıza Septikaoğlu oldu. Zilan ve Yılmaz, CHP'nin kuracağı hükümetin "faşist Cephenin geri getirilmemesi için" destekleneceğini ancak bu arada CHP'nin hükümet programını gözden uzak tutmayacaklarını "CHP de bazı faşistler" bulunduğunu açıklayarak CHP yöneticilerine "2-3 aylık geçmişi" kısa bir şekilde hatırlatmayı unutmadılar. Bu çerçevede içerisinde hükümet konusunda ortak hareket etme kararı alan bu bağımsız milletvekillerinin Ecevit'e hafta içinde yaptıkları bir görüşmede önemli bazı pazarlıkların yapıldığı da kulaktan kulağa anlatılıyor şu günler. Bu görüşmede, Zilan, Yılmaz, Cengiz ve Septikaoğlu'nun kurulacak hükümette Genel Sekreter Orhan Eyüboğlu ve Genel Sekreter Yardımcısı Ali Topuz'un yer almasını kesinlikle istediklerini ileri sürüyor.

Yürüyüş, Cuma günü baskıya veriliyor. Bu nedenle dergi baskıya verildiği ana kadar Ecevit Hükümeti henüz açıklanmış değildi. Hafta içinde açıklanması beklenen hükümetin içeriği konusunda şimdiden birşey söylemek zor. Zira CHP her işlemede olduğu gibi hükümet kurma konusunda da kendi başına karar verecek durumda değil, Bir yandan CHP

de herkes bakanlık ister ve evinde gece yarılana kadar Ecevit'ten telefon beklerken, CHP'nin hükümet kurmasını isteyen büyük sermaye erbabından Koç'lar, Berker'ler, Narin'ler, Soysal'lar naal bir liste istiyorlar? Bu da hükümet açık lanırken bir ölçüde somutlanacak.

SERMAYENİN HESABI

Büyük sermayenin öteden beri yürekten arzu ettiği CHP-AP koalisyonu şu sırada mümkün olmasa da, gelecekte olası görünüyor. Uğraşlar o yönde. Büyük sermaye artık AP'yi değil ama Demirel'i bir ölçüde gözden çıkarmış bulunuyor. Sağın ticaretini yapan büyük gazetelerle Demirel'in kişiliğine yapılan eleştirisi son günlerde giderek suçlama halini alırken, CHP-AP yakınlaşmasının ancak Demirel'in AP Genel Başkanlığından uzaklaştırılmasıyla mümkün olacağı tezi ortaya sürüyor. Sennayce CHP-AP yakınlaşmasını şu günler üç milletvekilli CGP'nin Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ağzıyla dile getiriyor. Feyzioğlu, Ecevit'e yaptığı ikili görüşmede "CHP'nin kuracağı hükümeti ilke olarak dışardan destekleyeceğimiz, ancak sayılarının az olması nedeniyle hükümet kurulmasına fazla yardımcı olamayacaklarını" anlatırken, CHP-AP arasında arabuluculuk yapmakla görevli olduğunuz su cümlelerle ortaya koydu: "Benümlün için esas çözüm CHP ile AP'nin duygusal kurgularını bir yana bırakıp, uygar bir diyalog kuralmalıdır. İsmet Paşa ile Celal Bayar bile gün oldu elele tutuştular, Demirel

ATALAY: YERİNDE SEÇİM

ve Ecevit neden bunu yapamamış"

JET BİRLEŞİMLER

Seçimlerden sonra Meclis'te ortaya çıkan bir başka ilginç konu ise "yıldırım birleşimler" oldu.

Hafta boyunca en yaşlı üye AP'li Kınayas Kartal başkanlığında Millet Meclisi başkanı seçmek üzere üç kez toplanan Millet Meclisi'nde her oturum en fazla 10 dakika sürdü. Kınayas Kartal üç

5 Haziran'dan sonra

DEDİLER Kİ...

ALKIŞLANANLAR...

"CGP Genel Başkanı Feyzioğlu'nu... ant içmeye çıkarken CHP'liler uzun alkışladılar..."

Erbakan'ın CHP'liler, AP'liler, bütün salon çılgınca alkışladı, Erbakan hoca keyiflendi. Aydın Menderes'te AP'liler, Faruk Sükan'ın da CHP'liler alkışladılar." (Cumhuriyet, 14 Haziran 1977)

ŞİMDİDEN HAYIR...

"Eski bir içişleri bakanı olarak ihtilalcı komünizmin Türkiye'de büyük tahribat olduğu kanaatindeyim. O sebeple de 141 ve 142. maddelerin kaldırılmasına şimdiden hayır diyorum." (Faruk Sükan, Cumhuriyet 13 Haziran 1977)

ZATEN VAR.

"Komünist Parti kurulup kurulmasına gelince, bu konuda kimsenin kendi kendisini aldatmasına gerek yoktur. Türkiye'de her bakımdan komünist denebilececek kuruluşlar vardır ve bunlar özellikle AP iktidarı geldiği zaman çoğalır ve gelişirler, çünkü gelişmeleri için daha elverişli bir huzursuzluk ortamı, bir çelişkiler ve sosyal adaletsizlikler ortamı bulurlar. Mesele sadece zaten var olan bazı siyasal akımların, değişik görüntülerle değil de adı konarak kendini göstermesine razı olup olmamak meselesidir." (Bülent Ecevit, Abdi İpekçi ile yapılan görüşmeden, Milliyet, 16 Haziran 1977)

AZINLIK HÜKÜMETİNİN YUMUŞATICI YANI

"Eğitici yönü ile de şunu belirlemek istiyorum: Koalisyon hükümeti, koalisyonu kuran partiler arasında bir mutabakata dayanır. O mutabakata uyulduğu zaman hükümet her istediğini, tabii hukuk devleti kuralları içinde yapabilir. Fakat azınlık hükümeti bir tek grubun veya bir-iki grubun değil, başka grupların ve üyelerinin de onayını almak, desteğini korumak zorunda kalır. Atacağı her adımı parlamentoya tarafından iyi karşılanacak adımlar olmasına özen gösterir. Bu da demokratik siyasal ortamın çok yumuşamasına yol açar ve dolayısıyla değişik eğilimli partiler ve kişiler arasında giderek diyalogun gelişmesinde uygar ilişkilerin gelişmesine olanak sağlar."

(Bülent Ecevit, Abdi İpekçi ile yapılan görüşme, Milliyet, 15 Haziran 1977)

CHP'YE SOLDAN FAZLA YÜKLENMEMELİ

"Tam anlamıyla ve kesin çoğunlukla iktidar olamamış, bu yüzden de terdihin ve kuşkuyla olan, tavanyıla tabanı arasında sürekli çelişkiler bulunan bir CHP'ye karşı, bu partinin dışındaki sol 'hasas bir denge' sağlamak durumundadır. Bu denge, CHP'nin bulunduğu siyasal çizginin olduğu gibi korunmalıdır." (İlhami Soysal, İlk Yorum, İlk Sonuç, Vatın 7 Haziran 1977)

BEN DE AYNI KANIDAYIM

"Bu dönemde CHP iktidarına destek ve yardımcı olalım. CHP'nin programında ve seçim bildirgesinde ileri sürdüğü ve halkımıza vaat ettiği hususları gerçekleştirmesi asıldır. CHP'yi bu dönemde daha öte hedeflere ve sonuçlara zorlamak doğru olmaz. Bugünkü koşullarda, CHP iktidarının sınavı, tüm ilerici güçlerin de sınavıdır." (Numan Esin, Halkın Zaferi, Vatın 7 Haziran 1977)

UYARI

"CHP'den seçim kampanyası boyunca kendisiyle paralellik iddiasına giren ve bu arada niyetlerini açıklıkla ortaya koyanlara karşı dikkatli olmasını beklemek halkımızın hakkıdır.

"...CHP'nin bu oyunlara gelmeyeceği doğaldır. Sayın Ecevit'in önceki gün parti genel merkezinin önünde toplanan kalabalığın arasına girerek CHP ile ilgili bulunmayan sloganları haykırarakla bizzat yaptığı uyarı konuşmasını, kendisinden beklenen uyanıklığı bir güvencesi olarak alkışlamak gerekir." (Hüsamettin Çelebi, Ecevit'in Sorumluluğu, Günaydın 8 Haziran 1977)

CHP'NİN AVANTAJI

"Şimdiden önce parti dışı ilişki, destek ve ittifaklardan kesinlikle kaçınan CHP yönetimi şimdiki bir gerçeği kavramış olmalıdır. İktidar yolu ancak bu türden yaklaşımla açılabilir." (Olayların Ardındaki Gerçek, Cumhuriyet 15 Haziran 1977)

OLABİLECEK Mİ?

oturumunda da "çoğunluk vardır, Başkanlığımız Meclis Başkanlığı için hiçbir aday ismi gelmediğinden yarı toplantı üzere birleşimi kapatıyorum" cümleleriyle bizi oturma şampiyonu oldu. Meclis'teki tüm partiler böylece milletvekili masaşarından sonra ilk kez aynı düşünceyle ve eylemde birleşerek, aday gösterme zevkini paylaştılar. Cephe partileri ve CHP için aday gösterme yarışını güvenoylaması sonuçlanıncaya dek süreceğe benzer. Güvenoylamasında oy hakkı olmayan Meclis Başkanının CHP'den olmasının partiyeye bir oy kaybettireceği, diğer partilerden olmasının da CHP'ye bir oy kazandıracığı hesabı yıldırım oturmaları yaratırken AP'liler belki de ilk kez Meclis Başkanının kendilerinden olmasına, ya da en fazla milletvekillerinin kendi partilerinde bulunmasına bu kadar çok kızdılar.

Meclis Başkanlığına talip çıkmamasına karşın yazılan bir başka fasıllı da Koç'un, Fevziye'nin CHP-AP arasında arabuluculukla birlikte Meclis Başkanlığına getirilerek bu sorunu da çözümlenmesi istemide olduğu yolunda.

Meclis Başkanlığı görevi "tabu"luğunu korurken, Cumhuriyet Senatosu başkanlığı AP'den CHP'nin eline geçti.

Senato'daki sandalye sayısını ara seçimlerle 78'e çıkaran CHP, hafta içinde tartışmalı geçen iki oturumdan sonra Senato Başkanlığına aldı.

Anayasa ve yüksek mahkeme kararlarını hiçbir zaman ciddiye almayan AP'liler Senato'da "yasalar-ıç tüzük çiğneniyor" yaygarasıyla, içtüzüğü bir kez daha çalıştırmaya uğraştılar. Ancak başarı olamadılar. AP'liler Senato aritmetiğinin değişmesi, gücünün azalması AP aleyhine bozulmasına karşın "Senato Başkanının iki yıllık süresi dolmadı" gerekçeyle ortaya çıktılar. Ancak Sırrı Atalay, yerinde bir seçimle Senato Başkanı olurken, CHP örgütünü, parti içindeki kontenjan olgusuna tepkisi de açığı çıkıyordu. Muhittin Taylan ve Muhsin Batur böylece liste dışı kalıyor. Üçüncü turdaki salt çoğunluğa yapılan oylamada 107 oy Atalay alırken, 6'ye da boş çıktı. Aday olmayan Batur'la ise ilk iki turda sadece birer oy kullanıldı.

MSP'NİN KINI

Hükümeti kurma görevi almaya birlikte hafta başından itibaren AP ve MHP dışındaki parti liderleriyle dizi görüşmelere başlayan Ecevit DP'nin bir, CGP'nin üç başbakanın da dört oyunu "gimlilik" kendi yana aldıkları sonra asıl hedefini AP'nin tabanına ve MSP'ye yöneltti.

İlk gün "sorumluluğunun bilincinde 13 insan çıkacağını umuyorum" sloganıyla işe girişen CHP lideri "ben milletvekillerinin parti üyelerine değil kişisel sorumluluk duygularına güvenerek hükümet kurmayı düşündüğüm" diyerek AP'nin parlamentodaki tabanına seslendi. CHP'liler bu konuda özellikle Doğu ve Güneydoğu'lu milletvekillerine kur yaparken, bu işin gerekçe MSP'siz oldukça zor olabileceği hesabını da saklı tutarak bu kapıyı aralık bırakıyorlardı.

Yedeğe alınan bu kapının, sermayenin MSP içindeki iyi adamı ve Shell yöneticilerinden Korkut Özal aracılığıyla kapatılmasına özen gösterilirken, Özal ile bazı CHP'lilerin görüşüğü de belirtildi. Bir kısım CHP'lilerin görüşüğü Özal'ın gerekçe "kabil edilebilir koşullar" ileri sürdüğü söylenirken Eyüboğlu'nun bunları reddettiği de iddialar arasında yer aldı.

Koç, Sancar ve bir kısım çevrelerin "gimlilik" MSP'yi istemedikleri belirtirken, dışın cesinin ortaya çıkan aritmetik koşullar karşısında MSP ile koalisyonun

tek çözümlü olduğu şeklinde somutlanıyor.

Hükümeti kurma görevini Ecevit'e veren Cumhurbaşkanı Korutürk, kendisine gönderdiği mektupta "yurdumuzun erken seçimleri gerekçesi olan iç ve dış ağır sorunlarına çözüm yolları bulacak, Atatürk ilkelerini ve Anayasamıza tamamlanan esasları titizlikle koruyarak memleketimizin muhtaç bulunduğu huzuru ve kardeşlik havasını milli birlik ve beraberliği her türlü partilicilik anlayışı üstünde bir görüşle sağlayacak bir hükümet kunnak için çaba gösterenize inandırmaktayım" derken, Ecevit Cuma akşamı Mecliste Erbakan'la yaptığı 2.5 saatlik görüşmeden eli boş çıktı. Erbakan, Ecevit'in MSP'ye "hükümet dışında, meclis içinde" işbirliği teklifini, ardından da "Peki CHP - MSP koalisyonu?" önerilerini "ilk turda reddederek ilk "hasasım" atmış oldu.

MSP Genel Başkanı örgütün de baskıya, gerçekte kendisini parçalamayı hedef alan ve seçim kampanyası boyunca MSP'ye küfreden AP ile hükümet olmaksızın bir bakıma "CHP'yi tercih" durumunda kalmakla birlikte, Ecevit'in ilk hareketinde bir CHP azınlık hükümeti kararında olduğu düşüncesini bile, bir işbirliğini reddetmek durumunda kalmış görünürdü. Oysa MSP merkez yönetimi CHP ile koalisyonu hazır görüyordu.

Seçimlerden hemen sonra "AP ve CHP burnu sürtünceye dek MSP ile koalisyonu gelmesin" derken, CHP'nin "ola ki" transfer pazarlarıyla ya da şu veya bu şekilde azınlık hükümeti kurması "inad"ı karşısında sonradan gevşemiş, bu gevşeme giderek "hükümet dışı kalma" telaşına dönüşmüştür. Bu kuşku Siret konferansının bitiminde İstanbul'da yaptığı basın toplantısında Erbakan'ın açtığından şöyle dile getirilmiştir:

"CHP Genel Başkanı hükümet kurarken MSP ile de görüşmek durumundadır. Bizimle görüşmemesi demokrasi kurallarına aykırı bir durum arzeder."

CHP, ilk etapta MSP'den kaçarak kendi durumunu bir ölçüde zorlaştırırken, MSP lideri, Ecevit'le yaptığı görüşmeden sonra AP'ye bindirmeyi de ihmal etmedi: "Daha dün MSP'ye oy verene CHP'ye ve sola oy vermiş sayılıyor" diyen Demirel bugün bize iltifalar edip, milliyetçi partiler topluluğuna MSP'yi kendi kendine üye yapıyor. Biz neyi ciddiye alacağız biliyoruz" derken, bir yandan da "MSP ana muhalefet partisi olarak da görev yapabilir" şeklinde konuşarak Ecevit'e karşı büt-

YAVUZ: KAÇINCI KURBAN?

finü yapıyordu.

DEMİREL VE CEPHESİ

Koalisyon ve transfer pazarlıklarını sürdürülürken, yasal olarak ortadan kalkan ancak fiilen görevde bulunan Demirel yönetimindeki Türkiye'li MC iktidarı giderayak faşist saldırıları yoğunlaştırıyor, kan dökme ve cinayet görevini eksiksiz sürdürüyor.

Geçen hafta yıllardır faşist partinin militanlarının işgali altında tutulan Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Orhan Yavuz üniversite kampusu içindeki lojmanından çıktuktan sonra üniversite içinde iki faşist militan tarafından 8 yerinden bıçaklanarak öldürüldü.

Bir daha iktidara gelemeceği kuşkusuna halen iktidarı elinde tutan MC'nin güdümündeki komandalının cinayetleri üniversite öğretim üyelerine yaygın-

laştırması yurdun dört bir yanında tepkilerle karşılardan geçici başbakan sıfatıyla 'Gölayla' ilgili görüşlerini açıklayan Demirel her zamanki rahatlığı ile şunları söylüyor:

"Vaşet ve elem verici bu çeyiz hadiseler hepimizi elem garkediyor. Yapanın yanına kalmaz."

Üç yıldır MC'nin başı Demirel'in bağrında beslenen faşistlerin yaptıkları hep yanlarına kaldı. Ama bütün bunların hesabı mutlaka sorulacak.

Ulkeyi kan göllerine boğarak idare edenlerden, işçi sınıfına ve emekçi halka savaş ilan edenlerden mutlak hesap sorulacak. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

ODTU'yu öğretim yapılamaz hale sokan, faşistleşüren, sonra da yerine kafa dengi Temel Çakaloğlu bırakarak yurdunsa kaçma denemeleri yapan Hasan Tan'dan ve akıl hocalarından da, hiç kuşkusu.

DEMİREL ÜZERİNDE YENİ OPERASYONLAR MI?

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, seçim akşamı televizyondan yayınlanan seçim sonrası gelişmeleriyle ilgili demecinde iki noktanın altını çizdi. Bunlardan birisi, seçimlerde hiç bir partinin tek başına hükümet kuracak bir çoğunluğu elde edemeyeceği oldu. Seçim sonuçları bu tahmini doğruladı. İkinci olarak, büyük sermayenin bir CHP-AP koalisyonunda işarettiği dikkati çekti. Buna engel olarak Demirel'in AP Genel Başkanı olması gösterdi. Seçimlerde AP'nin gerilemesi halinde bu engelin de ortadan kalkacağını söyledi. Seçimlerden AP milletvekili sayısını artırarak çıktı. Ancak seçim sonrasında gelişmeleri büyük sermayenin Demirel'den kurtulmak için bazı denemeler içine girdiği izlenimini veriyor.

Sermayenin büyük tirajlı basınında AP yanlısı Tercüman Gazetesi'nin 11 Haziran tarihli sayısında Nazlı İllıcak bunları yazdı: "Seçmenlerin yüzde 58'i sola ülkeyi teslim etmemek istemişi ve bunu oylarıyla da belli etmiştir. Peki, merkez-sağ kanattaki partilerin liderleri, solun iktidar olmaması için ne gibi uzlaştırıcı ve yapıcı bir faaliyet göstermişlerdir? 1975'te, Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulduğunda zaman söz edilen seçimi ittifaki gerçekleştirilmiş midir? 5 Haziran'dan önce, MHP-AP işbirliği söylentileri bir sonuca bağlanmış mıdır? Sağ oyları, şahsi gelişmeleri yüzünden bir noktaya konulacak edemeyen liderler mesul müdür, değil midir?"

Tercüman'ın, Demirel'i suçlayan bu çıkışı, Son Havadis Gazetesi görmekte gecikmedi. Demirel'in yakını Abdullah Uraz, Nazlı İllıcak'ı haklı bulduğunu pek gizlemeden savunmaya geçti. "Erken Değil Mi?" başlıklı yazısında Tercüman'dan alıntılar yapıpaktan sonra Tercüman'a hak verdi: "Bu fikirlerin içinde eğriler ve doğrular var. Münaaka edilecek hususlar var. Sebepleri bu kadar mı? Başta seçmen kütük ve kartlarını emniyet altına almak tedbirlerin getirilmemesi olmak üzere elbet daha başka eklenecek hususlar var. Bunların muhakkak tartışılması ve araştırılması lazım. AP'nin ilk seçimde tek başına iktidar veya birinci parti olması için bu şarttır. Buna göre, yenilemeye ve düzenlemeye gerek lazımdır." Abdullah Uraz bunları yazdıktan sonra "bu tartışma ve tartışmaları bugün yapmak faydalı mıdır?" diye sorarak "yenilemeye ve düzenlemeyi" erteleme gerektiğini savunuyor.

Demirel ise büyük bir hırçınlık içinde görülüyor. Güvenoyu alabilecek veya alması muhtemel bir azınlık hükümeti kurulmasını önlemek için çırpıp duruyor. Fevziye'nin sürekli olarak bir CHP-AP uzlaşmasından söz etmesi Demirel'in hırçınlığını artırıyor. CHP'nin bir azınlık hükümeti kurması halinde AP içinde Demirel ile ilgili hesapların sonuçlandırılacağı düşünüyor. Seçim sonrası konuşmaları ile Fevziye'ye, AP için bir "lider" aranması halinde birçok çevrenin temsil edeceği bir lider olacağını gösteriyor.

12 Mart döneminde Balıyozcu Nihat Erim, Demirel'in hesabının görülmesi için Adalet Partisi'ne çağrıda bulundu. Gerçekleşmedi. Şimdi büyük sermayenin böyle bir hazırlığı olduğu belli. Başarıya ulaşır mı, ulaşmaz mı? Tahmin yapmak zor. Fakat bir azınlık hükümetinden sonra büyük sermayenin hesap defterinde bir CHP-AP hükümeti olduğu apaçık ortada. Bunun için Demirel'in etrafında bir kampanya başlatılmış durumda. Eğer Demirel bu kampanyadan da kurtulursa her halde büyük sermayenin temsil listesindeki baş köşeye yeniden oturur.

BİLGİSİZLİK Mİ, SORUMSUZLUK MU, YOKSA KÖTÜ NİYET Mİ?

MUSTAFA ADA

1977 SEÇİM SONUÇLARI-
NIN DEĞERLENDİRİLMESİNE
İLİŞKİN BİRKÇAK YA-
ZIDAN BAZI BÖLÜMLER
AKTARIYOR VE SORUYO-
RUZ:

"TİP ve TBP aldıkları çok zayıf oy yüzdesiyle CHP'nin önemli sandalye kaybına yol açmışlardır... İzmir ve Kars'taki çok düşük TİP oylarının da CHP'ye iki milletvekili kaybettirdiği düşünülebilir... Bu partilere verilen oylar CHP'ye gidebilir ve CHP en az 220 sandalye kazanabilirdi." (Aslan Başer Kafoğlu, Vatan Gazetesi, 10 Haziran 1977)

"TİP'in ve TBP'nin yanlış, duygusal bir hava içine düşürmelerini, CHP'ye karşı savaşım vermeleri CHP'ye en azından sekiz-on sandalyeye mal olmuştur... Olan oldu işte... Türkiye'nin, Türk halkının yazgısı bir kez daha MC'ci partilerin, politikacıların eline, hucağına düşmek tehlikesiyle karşı karşıyadır." (Oktaf Akbal, Cumhuriyet Gazetesi, 10 Haziran 1977)

"BP ve TİP'e gelince: Son seçimlerde CHP'ne en az 10-12 milletvekili kaybet-tiren bu küçük partilerin AP + MHP fa-zisini karşısında CHP'ne ve dolayısıyla günümüz koşullarında Türkiye'ye yap-tıkları köhülük bence büyük olmuştur." (Hıfzı Veldet Velidedeği, Cumhuriyet Gazetesi, 12 Haziran 1977)

5 Haziran'da seçim yapılmıştır. Yuksek Seçim Kurulu, TRT aracılığı ile, ancak itirazların olumlu bulunması koşulu ile değişebilecek geçici kesin sonuçları 8 Haziran'da açıklamıştır. Yukarıda adları geçen kişiler ise, 10-12 Haziran'da CHP milletvekili sayısındaki kayıplar konusunda 7 ile 12 arasında değişen tahminlerden ve de hâlâ "düşünülebilir" kayıplardan söz etmektedirler.

Gerçek ise şudur; Türkiye İşçi Partisine verilen oyların, bir an için beylerin arzularına öden vererek, tümü ile CHP'ye verildiğini varsaydığımızda CHP milletvekili sayısı sadece bir artar. TİP seçime katıldığı illerde TBP'nin oylarının da birlikte ele alınması bu sonucu değiştirmemektedir. TBP'nin seçime katıldığı diğer illerde de CHP'nin sandalye kaybı söz konusu değildir.

Gerçek bu iken halkın yanıltılması nedendir? İşçi sınıfının siyasal örgütü niteliğinde olan bir parti genel seçimlere neden katılır, neden katılmadılır... bunlar anlatılmıştır... Gerçek kurtuluşu sosyalizmde değil de sosyal demokraside görenler anlatılanları anlamamışlardır, anlamak da işlerine gelmez... Ancak seçim sisteminin sayısal ve oldukça basit bir çözümlemesine dayalı sandalye dağıtım işlemini hesaplamayan, hesaplamayan ya da seçim sonrasında bulunan sularında balık avlama sevdasına düşerek halkı aldatma ve yanıltma yolunu seçenler bilmedirler ki, kendileri sosyal demokrasi bilincinin de gerisinde bir yerdedirler.

Bu kişiler ve benzerleri, seçim öncesinde de, savundukları siyasal partinin en az 230 milletvekili çıkaracağını sözüm ona "bilimsel çalışmalar" ile saptamışlar ve öncelikle CHP'yi yanıltmışlardır. Gerçekleri saptarak seçim öncesi tahminlerindeki hataların kısmen kapamak gibi küçük ve kişisel bir oyun içine yuvarlanmışlar, kendilerini uyurajım. Bu hem zavallı, hem de oyunculardan için tehlikeli olan bir oyundur.

Yandaki çizelgede TİP'in seçime katıldığı 15 ilde seçim sonuçlarının milletvekili sayısına dönüştürülmesinde kullanılacak yöntem ve bulgular verilmektedir. Milletvekili sayılarına bölünme sonucu elde edilen d'Hondt sayıları arasındaki farkları kullanarak, "şu kadar oy yüzünden sandalye yitirilmiş" diyenlere, söz konusu farkların, partilerin aldıkları oyların milletvekili sayısını belirleyen bölümlerine geçilmeden ilk düzey büyüklüklerine göre saptanması gerektiğini ve herseyden önce kalemlerini bir kenara bırakıp birkaç gün için basit aritmetik ve seçim sistemi değerlendirme yöntemlerini öğrenmeye yönelmelerini, gazete köşelerine sahip olmanın kendilerine toplumsal bir sorumluluk yüklediğini ve halkı yanıltmaya da hiç hakları olmadığını hatırlatır ve yazının başlığında ki sorumuzu yineleriz.

İLİ (MV. SAYISI)	CHP MV.	CHP + TİP OYU	CHP'nin Bir Fazla Mv. Çıkarması Durumunda	Diğer Mv. Çıkararak Partilerin Çıkardıkları Sonuç Mv. İçin D'Hondt Sayısı (Üstte Partinin Oyu)				SONUÇ
				AP	MHP	MSP	CGP	
ANKARA (29)	16	464.053 + TBP 470.884	÷ 17 = 27.297 ÷ 17 = 27.699	277.120 ÷ 10 27.712	77.178 ÷ 2 38.589	55.283 ÷ 1 55.283	(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı artmıyor	
İSTANBUL (44)	27	891.500 + TBP 913.074	÷ 28 = 31.839 ÷ 28 = 32.609	432.981 ÷ 13 33.306	41.079 ÷ 1 41.079	100.582 ÷ 3 33.527	(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor	
İZMİR (19)	11	385.175 + TBP 387.467	÷ 12 = 32.097 ÷ 12 = 32.288	288.406 ÷ 8 36.050			(TİP ve TBP oyları ile) M.V. sayısı artmıyor	
BURSA (11)	4	159.640 TBP Girmedir	÷ 5 = 31.928	222.732 ÷ 7 31.818			M.V. sayısı (1) artıyor	
KARS (8)	5	111.776 TBP Girmedir	÷ 6 = 18.629	38.858 ÷ 2 19.429		21.350 ÷ 1 21.350	M.V. Sayısı artmıyor	
KAYSERİ (8)	3	76.742 + TBP 77.611	÷ 4 = 19.185 ÷ 4 = 19.402	77.211 ÷ 1 25.737	32.051 ÷ 1 32.051	31.841 ÷ 1 31.841	(TİP ve TBP oyları ile) M.V. sayısı artmıyor	
TUNCELİ (2)	2						M.V. sayısı artmaz.	
MUĞLA (4)	2	73.596 + TBP 75.611	÷ 3 = 24.532 ÷ 3 = 25.203	86.668 ÷ 2 43.334			(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor.	
DIYARBAKIR (7)	3	67.647 TBP Girmedir	÷ 4 = 16.911	48.814 ÷ 2 24.407		33.190 ÷ 1 33.190	(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı artmıyor.	
ADANA (14)	7	203.364 + TBP 205.880	÷ 8 = 25.420 ÷ 8 = 25.735	137.488 ÷ 5 27.497	48.258 ÷ 1 48.258	27.694 ÷ 1 27.694	(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor.	
KOCAELİ (5)	3	82.711 + TBP	÷ 4 = 20.677	75.193 ÷ 2			(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor.	
		83.248	÷ 4 = 20.812	37.596				
AMASYA (4)	2	57.985 + TBP 58.928	÷ 3 = 19.328 ÷ 3 = 19.642	48.022 ÷ 2 24.011			(TİP ve TBP oyları ile) M.V. sayısı artmıyor.	
HATAY (8)	5	149.662 + TBP 150.840	÷ 6 = 24.943 ÷ 6 = 25.140	77.366 ÷ 3 25.788			(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor	
SAMSUN (10)	5	133.863 + TBP 135.020	÷ 6 = 22.310 ÷ 6 = 22.503	142.946 ÷ 5 28.589			(TİP ve TBP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor.	
MANİSA (10)	4	143.151 TBP Girmedir	÷ 5 = 28.630	176.548 ÷ 6 29.424			(TİP oyları ile) M.V. Sayısı Artmıyor	

BURSA İŞÇİLERİ, DİSK ÜST YÖNETİMİNİN MUTEMET ADAMLARINI SENDİKADAN KOVDULAR

MADEN-İŞ BURSA MERKEZİNDEKİ TARTIŞMALAR SIRASINDA, MADEN-İŞ GENEL BAŞKANVEKİLİ CENGİZ TURAN, 16 EYLÜL'DE İŞTEN ATILAN, DİSK'İN EĞİTİMATEL-YESİNDE ÇALIŞIRKEN 10 PARMAĞINI KAYBEDEN İŞÇİ NECMETTİN ORTANCAOĞLUNA ŞÖYLE BAĞIRIYOR: "ALLAH BELANI VERMİŞ, İYİ OLMUŞ"

İŞÇİLERİN TEPKİSİ ÖZERİNE KOSKUCA DİSK'İN BURSA BÖLGE TEMSİLCİSİ ESKİ TÖTED'CI KEMAL DAY-SAL AĞLAMAYA BAŞLIYOR VE SENDİKASINA KÖFREDİYOR: "DİSK'İN GELSİNLER BURASINI DÖZELTİNLER, BEN GİDİYORUM"

16 EYLÜL DİRENİŞİNDE İŞTEN ATILANLARDAN RAMAZAN ADILOĞLU, MADEN-İŞ GENEL BAŞKANVEKİLİ CENGİZ TURANA TOM İŞÇİLERİN DE KATILDIĞI BİR TOPLANTI YAPILMASINI ÖNERİYOR. TURAN'IN CEVABI ŞÖYLE OLUYOR: "SUS ULAN, ÇAKALLIK YAPMA. BUNA ANCAK BİZ KARAR VERİRİZ. KARAR VERİRKEN DE İŞÇİLERE DANIŞMAYIZ. UYANIKLIK EDİYORSUNUZ AMA YARIN SİZLERLE HESAPLAŞACAĞIZ."

Önce CHP iktidarının sarhoşluğunu, kısa bir süre sonra da yeni MC tehlükelerini yalınlığını yaşayanlar, "DGM'yi ezen" işçilere övgü düzenler, işçi smiti için ağlar yakanlar, Türkiye'nin "İlerici" yazarları, "demokratları" Bursa'da neler olup bittiğini biliyorlar mı? Bilmemele doğdu olabilir. Merak ediyorlar mı? Öğrendikleri zaman ne diyecekler? Kime hak verecekler? "İleri bir demokratik düzen" e namussuzluk yarışa ile ulaşmak isteyen iç çığlıklarına bir kaç söz söylemeye dilleri varacak mı?

BURSA'DA SENDİKAL MÜCADELEDE BAZI İSİMLER

Kişileri iyi tanımak gerek. Bir Fehmi İşıklar var. DİSK'e katılmadan önce Çağdaş Metal-İş'te idi. Bursa'da işçileri, Maden-İş saflarında örgütlemeye çalışanların öldürülmelerini teşvik ediyordu. Şöyle diyor: "DİSK'i örgütlemeye çalışanları vurun, bir maas alenize, bir maas da ceza evine göndereceğim. Bugün İşıklar DİSK'te. DİSK adına SSCB'ne gidiyor. Sosyalizmden, "ileri demokratik düzen" den bahsediyor.

Bir Cengiz Turan var. Sellim Mahmutoğlu'ndan önce, DİSK'i örgütlemek üzere Bursa'ya gelmişti. İşıklar gibi değildi. Ama beceriksizdi, korkaktı. Örgütlenme çalışmalarındaki başarısızlığı üzerine söylediği sözleri bazı Bursa'lı işçiler bugün de hatırlarlar: "Devrim olmadan Bursa'da Maden-İş örgütlenemez". Sonra, Bursa'dan kaçtı gitti. Bursa'da ve Türkiye'de devrim olmadı. Ama Maden-İş örgütlendi. Turan'dan sonra örgütlemeye gelen Sellim Mahmutoğlu tarafından örgütlendi.

ONUR KURULUNA ...

Bugün Cengiz Turan, en hızlı DİSK'çi. Maden-İş'in üst yönetim kademesinde. DİSK üst yönetimi tarafından en çok tutulan sendikacılar arasında.

Bir de Sıtkı Coşkun ve Kemal Daysal var. DİSK üst yönetimi tarafından Bursa bölgesinin ve Maden-İş'in en sorumlu kademesine getirildiler. Daysal'a işçiler "Karataş" adını verdiler. Bugün Daysal, işçilerin kendisine duydukları tepkinin karşısında ağlayarak ve örgütüne, Maden-İş'e küfrederek boşalabiliyor. Zavalı adam. Bütün bunlar, Bursa işçilerinin gözleri önünde oluyor. DİSK'İN prestiji, DİSK adına ağzlarından düşürmeye maskaralar tarafından böyle lidi paralı olarak.

Öğrenci eskid Sıtkı Coşkun'u ise Bursa işçileri "provokator" olarak tanımlıyorlar. O kadar.

OLAYLAR, OLAYLAR...

Kişiler, bunlar. Bir de olaylar var. Kişilerin olaylarla birleşmesi, tam bir bütünlük oluşturuyor.

Eylül direnişi Bursa işçileri de katıldılar. Eylül direnişi sonucunda Bursa'da bir çok öncü işçinin işlerine son verildi. Bunlar halen işsiz. Bursa'daki son irade beyanından önce Maden-İş, "referandumları kazandı" diye takdir sözleşmelerde atılan işçilerin yeniden işe alınmalarına karar edebilecekleri" söyledi. Ancak atılan işçilerin hemen hemen tümü, DİSK üst yönetiminin çizgisini beğenmeyen, karşı çıkan işçiler. Büyük bir bölümü de TIP üyesdi.

DİSK ve Maden-İş üst yönetimleri bu noktada geniyeye dönüş ihtiyacıydular. Atılan işçilerin yeniden işe alınmaları, işlerine hiç mi hiç gelmiyordu. Bunun için çeşitli yöntemler düşünüldü. Düşünülenler arasında, bu öncü işçilere diğerleri arasında nifak sokmak ve nihayet atılan işçileri DİSK'ten de ihraç etmek vardı. Bu plan adım adım uygulamaya kondu.

Şöyle başladı: Mayıs ayında trade beyanı sırasında Bursa'ya İstanbul'dan 4 "görevli" geldi. Bursa'da Maden-İş'i "örgütlemeye" (!) geldiklerini söylediler. Ne örgütlenecekti ki? İşçi zaten örgütüldü idi ve oyununu kullanmıştı. Bu işçilerin niyeti daha sonradan ortaya çıktı. Bursa'da işçi kitlesini 16 Eylül direnişinde işten atılan işçilerin aleyhine çevirmeye çalışacaklardı. Sözleşme öncesinde, işçilerin birliğini bozarak "atılanların geri alınması" talebinin hasırlıtlı edilmesine çalışacaklardı.

Daha sonra MESS grevi başlıyor. MESS grevi ile birlikte kemerleri sıkma politikası da başlıyor. 16 Eylül direnişinde işten çıkarılan Bursa'lı işçilerin paralarının ödenmeyeceği, diğer ödemelerin 45 günde bir yapılacağı açıklanıyor. O zaman işçilerin kafasına Bursa'nın lüks bir otelinde kalan 4 "örgütçü" takılıyor. Madem kemerler sıkılacak, bunlar daha mütevazı yerlerde kalsalar olmaz mı?

"Örgütçü"lerin nitelikleri ve diğer meseleler, "Karataş" Daysal'a işçiler tarafından münasip bir usulda anlatılıyor. Daysal, sinirleniyor. Önce işçilerin "kendisini dövüdükle", sendikannın "camlarını kırdukları" gibi yalanlara başvuruyor. Daysal'ın yalanları yüzüne vurulunca da boşalıyor. Gözyaşlarına küfürler karışıyor. Daysal'ın ferveran cümleleri "böyle örgütün...." diye başlayıp sınıyor.

Daysal yatıştıktan sonra genel merkezi, Maden-İş üst yönetimini "bilgilendirmeyi" ihmal etmiyor. Maden-İş üst yönetimi de Daysal'ın verdiği bilgiler dışında karara varıyor.

İKİNCİ ADIM: KORKAK TURAN TAKVİMLİ GELİYOR

Alınan kararı açıklamak üzere daha önce Bursa'dan kaçan Maden-İş genel başkanvekilii Cengiz Turan Bursa'ya geldi.

AYDEMİR: DİSK'İN GAZABINA UĞRADI

yor. Turan, 16 Eylül'de işten atılanlarla toplantı yapacağını söylüyor. Toplantı 15 Haziran günü yapılacaktır.

Turan, yanına "Karataş" Daysal ve Sıtkı Coşkun'u da alıp geliyor. Ama bu halleri ile işçilerin karşısına çıkmaktan korkmaktadır. Kısa bir süre sonra İstanbul'dan takviye olarak 30-40 kişi daha geliyor. Turan ve şürekası toplantının "bunlarla birlikte yapılmasını" istemektedir. Bursa işçileri, İstanbul'dan gelenleri başka bir bölüme alıp, Cengiz Turan'ı toplantıya davet ediyor. Turan ise "İstanbul'dan gelenler yanında olmadan Bursa işçileriyle toplanmam" diye diyor.

İstanbul'dan getirilenler de, işin için de ne olduğunu bilmeyen işçilerdir. Bursa işçileri sınıf kardeşleri ile tartışıyorlar. İstanbul'dan gelenlerin olup bitenlerden haberi yoktur. Kimi "sarı sendikaya karşı örgütlenmek için" Bursa'ya getirildiklerine inanmaktadır. Bir başkası ise, "seminer var diye bizi getirtiler" diyor.

Cengiz Turan, gideryarak, daha doğrusu kaçarak Maden-İş üst yönetimini aldığını karana da bırakmıştır. Bu karara göre aralarında temsilciler, 16 Eylül'de işten atılan baş temsilciler de olmak üzere 9 işçi lideri kesin ihraç istemi ile sendika onur kuruluna vermişlerdir. DİSK üst yönetimi, işten atılan ve "bela" olarak nitelenen işçilerin kurtulma yolunu, Cengiz Turan'ın eliyle bu şekilde tebliğ ediyor Bursa işçilerine.

Turan'ın kararı bırakıp kaçmasından sonra işçiler Daysal ve Coşkun'u toplantı için zorluyorlar. Bunlar da yansınıyor toplantıya. Sonra, Sıtkı Coşkun bugünlük pek revaçta olan bir provokasyon yöntemi deniyor. İşçileri böle-bilmek için şunlar söylüyor: "Gülden derdiniz! Türkiye İşçi Partisi'ne anlatın." Sanki, tepki gösterenler TIP'lılar yalnızca. Ancak Coşkun'un bu taktiği sökmüyor. CHP'li işçiler CHP kimlik kartlarını çıkararak Coşkun'un üzerine yürüyorlar. Klasik "CHP-TIP" oyununu söktürüyor Sıtkı Coşkun.

İşçilerin öfkesi artmaktadır. Coşkun ve Daysal'ın Maden-İş binasını terk etmeye çalışıyorlar. Açıkça kovuyorlar. Daysal ve Coşkun binayı terk ederken işçiler arkalarından şöyle haykırıyorlar: "Gelin, salonu da biz tutalım, 7000 Bursa işçisinin önünde teker teker hesaplarımızı ortaya dökelim"

HESAP SORULACAK

Bursa işçileri bütün bu olanların hesabını soracaklar.

Patronların attığı işçileri bir de sendikadan atmaya çalışanlardan, işçilerin yemiyelerinden kesilen paraları gazetecilik oynayıp batışa girenlerden, İstanbul'dan getirilen işçileri Bursa işçilerine düşman etmeye çalışanlardan, sendika paralarını olmadık yerlere peşkeş çekendenler hesap soracaklar.

Bursa işçileri bu hesapları sormakta kararlılar. Bir de önce patronlar, sonra da DİSK üst yönetimi tarafından açığa mahkum edilme istenen arkadaşlarına her türlü dayanışmayı göstermek için kararlılar.

7 YIL SONRA 15

"BU EYLEM AYNI ZAMANDA, VARLIĞINDAN, GÜCÜNDEN, TOPLUMSAL ÖNCÜLÜĞÜNDEN BAZI ÇEVRELERCE KUŞKU DUYULAN -HATTA İNKAR EDİLEN- İŞÇİ SINIFININ VARLIĞINI DA, NİTELİKLERİNİ DE AÇIK VE KESİN GÖZLER ÖNÜNE SERMİŞTİR. BU EYLEM İŞÇİ SINIFININ SADECE EKONOMİK MÜCADELE GÜCÜNÜ DEĞİL, POLİTİK BİLİNÇLENMESİNİ DE GÖSTERİYORDU. İŞÇİLER, BELİRLİ SOMUT ÇIKARLARI İÇİN TEK TEK İŞVERENLERİN VEYA İŞVERENLER TOPLULUĞUNUN KARŞISINA DİKİLMİYOR, BURJUVAZİNİN İKTİDARINA KARŞI, BU İKTİDARIN POLİTİK BİR FİİLİNDEN ÖTÜRÜ DİRENYORDU. BUNUNLA BERABER BU BİLİNÇ TAM BİR SOSYALİST BİLİNÇ DEĞİLDİ. İŞÇİLERİN HAREKETİ İKTİDARA KARŞIYDI AMA İKTİDARI ALMAYA YÖNELİK DEĞİLDİ. BUNDA ŞAŞILACAK BİR ŞEY YOKTU. İŞÇİ SINIFININ SENDİKAL HAREKETİ VE MÜCADELESİ NE DENLİ SİYASALLAŞSA, İŞÇİ SINIFININ BAĞIMSIZ POLİTİK HAREKETİNİN VE BU HAREKETİN ÖRGÜTLEYİCİSİ VE ÖNCÜSÜ PARTİSİNİN YERİNİ ALAMAZ." (BEHİCE BORAN 15-16 HAZİRAN İŞÇİ SİNİFİ EYLEMİ, ÇARK BAŞAK, SAYI: 9)

15-16 Haziran büyük işçi direnişinin üzerinden 7 yıl geçti.

15-16 Haziran büyük işçi direnişinin, aradan geçen bu 7 yıl boyunca yaşadığımız olaylar üzerinde, Türkiye'de sınıf mücadelesinin son 7 yıllık gelişimi üzerinde büyük ve kalıcı etkileri olduğu bir gerçek. Bugün, aradan 7 yıl geçtikten sonra, 15-16 Haziran'ın bu yanı üzerinde ağırlıklı durmak gerekiyor.

15-16 HAZİRAN ÖNCESİNE KISA BİR BAKIŞ

15-16 Haziran öncesi kısaca iki açıdan sergilemek gerekiyor: Objektif ve subjektif veriler açısından. Objektif gelişimi, Türkiye kapitalizminin, üretici güçlerin gelişmesi ile ilgili. Türkiye kapitalizminin, özellikle 1960'tan sonra, geri ve çarpık niteliklerine karşın hızla bir gelişme gösterdiği biliniyor. Bunun en çarpıcı örnekleri arasında şunlar var: Türkiye'de 1961 yılına kadar kurulan anonim şirketlerin toplam sayısı 279. Buna karşılık, yalnızca 1961-67 yılları arasında Türkiye'de 233 anonim şirket kuruluyor. 1968-1970 arasında, yani üç yıldır kurulan anonim şirketlerin sayısı ise 700'ü aşılıyor.

Türkiye kapitalizminin gelişmesine paralel olarak işçi sınıfının nicel ve nitel gelişimi de hız kazanıyor. İşçi sınıfı, sayıca gelişmenin yanı sıra, hızla ekonomik bilince kavuşuyor. Politik bilinç işçi sınıfı içinde giderek yaygınlaşıyor. Demokratik ve siyasal talepler için girişilen işçi hareketlerinin oranı hızla yükseliyor. Sendikal harekete yıllardır postunu seren ser sendikacılık çemberi ciddi bir biçimde zorlanıyor. Büyük ölçüde kırılıyor.

Bu iki objektif sürecin bir toplamı var: Türkiye kapitalizminin geri ve çarpık temeller üzerindeki bu hızlı gelişimi, kendi sorunlarının, bunalımlarının ağırlaşmasını, boyutlanmasını da birlikte getirmektedir. Geri teknoloji, fabrika ölçeklerinin küçüklüğü, üretim kapasitelerinin kullanılamaması ve benzeri nedenlerle mal stokları büyüyor; kaynak sorunu ile birlikte, satış sorunu da yeni boyutlar kazanıyor. Dış ticaret açığı artıyor, yurt dışına gönderilen yüzbinlerce işçiyse rağmen, işsizliğin önüne geçilemez şekilde sürüyor, bu sorun giderek büyüyor.

Özette, kapitalist düzenin ayrılmaz bir parçası olan bunalımlar, Türkiye'nin geri ve çarpık kapitalist düzeninde, yeni boyutlar, ek sorunlarla birlikte kendini gösteriyor. Yalnızca bu objektif veriler bile, Türkiye burjuvazisini, üreticilerin demirden bir elle donatıldığı, tüm kaynakların eskisine kıyasla daha belirgin bir biçimde büyük tekeli burjuvaziye kanalize edilebildiği "yeni bir rejim" aransızına itiyordu.

SOSYALİST HAREKETİN GELİŞİMİ

Türkiye'de özellikle 1960'lardan itibaren yaygın bir etkiye kavuşan sosyalist düşünce ve örgütlenme de aynı dönemde, bütün günlük görünümüne rağmen, nitelikçe hayli önemli bir arınma ve netleşme süreci yaşıyor.

1960'lar başının "romantik" solculuğu, aydınlar kulübü görünümü ve eymayıcılığı sosyalizmin saygın sapmaları, Türkiye İşçi Partisi içinde yeniliğe uğratılmış, parti bu uzun ve zahmetli arınma süreci içerisinde giderek bilimsel sosyalist temeller üzerine daha sağlam bir biçimde oturmuştu.

Görünüşte, Türkiye sosyalizmine "bölünmüştü". Özellikle Türkiye İşçi Partisi'nin dışında kalan çeşitli sol gruplar arasındaki sürtüşme ve ayrılmalar hızlandı. Ancak partinin dışındaki bütün bu gruplarla birleştirilen bir önemli ortak nokta vardı: İşçi sınıfına inanmamak, işçi sınıfını yok saymak, işçi sınıfının Türkiye'de devrimlere öncülük edecek ölçüde gelişmediğini iddia etmek ve bütün bunların sonucunda sosyalist mücadeleyi bu "objektif" verilerden hareketle ertelemek.

Türkiye İşçi Partisi dışındaki bütün akım ve grupların ortak paydası, sosyalist mücadelenin ertelenmesi idi. Bu ertelenmenin 1971 öncesindeki gerekçesi de "işçi sınıfının nicel ve nitel olarak güçsüzlüğü" idi. Yalnızca Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin somut koşullarından hareketle işçi sınıfının nicel olarak gelişmiş bulunduğunu, nitel olarak da ekonomik bilincin sınırlarını zorlamaya başladığını savunuyordu.

Savunmaktan öte, parti hareketinin geçirdiği arınma süreci, partinin işçi sınıfı içinde kökleşmesi, işçi sınıfı içinde geniş destek bulması yolunda verilen uğraşlara büyük hız kazandırmıştı. Türkiye İşçi Partisi bilimsel sosyalist temellere oturduca, başta DISK üyeleri ve DISK sendikaları olmak üzere, işçi sınıfı içinde geniş bir destek ve taban kazanma yoluna giriyordu.

BURJUVAZİNİN SALDIRISI

Sorun bu bütünlük içinde ele alındığında, 15-16 Haziran olaylarına yol açan 274-275 sayılı yasalardaki değişikliğin, yalnızca burjuvazinin ekonomik sınıfsal talepleri açısından ilericilerden hareketin yok edilmesini hedef aldığını düşünmemek gerekir.

Elbette ki, DISK ilkeleri doğrultusunda yürütülen ekonomik mücadele, kendi başına patronların şimşeklerini üzerine çekiyordu. Getirilmek istenen yasa değişiklikleri, elbette ki ilericilerden hareketle, DISK'i yok ederek durdurmayı amaçlıyordu. Ancak, burjuvazi, söz konusu yasaları ortaya sürerken, ilericilerden hareketle indireceği darbe ile birlikte, işçi sınıfının politik hareketine indireceği dolaylı darbeyi de hesaplardı. Bir başka deyişle burjuvazi bir yandan ücret bilincine sahip ilericiler bir örgütlenmenin önüne geçerken, diğer yandan da kendisini en çok korkutan bir başka tehlikeye karşı, işçi hareketi ile bilimsel sosyalist hareket arasındaki bütünleşme tehlikesine karşı, aradaki köprüleri atarak tedbirini almış olacaktı.

Burjuvazi, DISK'te fiilen ilericiler işçi hareketi ile, Türkiye İşçi Partisi çevresinde giderek gelişen bilimsel sosyalist hareketin daha geniş ölçekte bütünleşmesi tehlikesinden korkuyordu. Sendikalar yasasında yapılacak değişikliklerle, bir yandan DISK'i fiilen ortadan kaldırarak işveren sendikacılığını Türk-İş aracılığı ile egemen kılacak, diğer yandan da bilimsel sosyalist hareketin en önemli dayanaklarından birini budamış olacaktı.

Burjuvazinin saldırısı, bu temellere dayanıyor, bu ikili hedefi gözetiyordu.

İŞÇİLERİN DİRENEŞİ VE ALINAN TUTUMLAR

15-16 Haziran 1970'te İstanbul ve Kocaeli işçilerinin büyük direnişi başladı. İşçilerin amacı, çeşitli kollardan Taksim'e yürürek burada bir miting ger-

çekleşti ve ilgili yasa değişikliklerini protesto etmekti.

Olayların gelişimi ve kısa dönemli pratik sonuçları biliniyor. Bugün aradan 7 yıl geçtikten sonra, daha gerekli ve önemli olan, büyük işçi direnişinin kısa ve uzun vadeli politik sonuçlarının incelenmesi. Daha gerekli ve daha önemli; çünkü, bugün Türkiye sosyalist hareketi etrafında örülmeye çalışılan teçrit çemberinin kökenleri, 1970 Haziran olaylarının ortaya çıkarılmasına dayanıyor. 1970 Haziran olaylarından sonra "işçi sınıfının varlığı"ni örtemeyecek ağız değiştiren küçük burjuva sosyalizmi, bugün aynı hedef peşinde, yani sosyalist mücadeleyi erteleme hedefi peşinde başka gerekçelerle ortaya çıkıyor. Bunları görebilmek için önce bir alıntı:

"15-16 Haziran egemen sınıfların politik hareketleri bakımından olduğu kadar, işçiyi ve emekçiyi politik hareketi bakımından da önemli netleşmeler sağladı. Burjuvazinin bir kesiminin sosyal demokrasiyi bir iktidar alternatifi olarak kabulmesine katkıda bulundu. İşçi sınıfının gücünü küçümseyen, onun onderliğine inanmayan küçük burjuva sosyalizminin sonunu hızlandırdı. Küçük burjuva sosyalizmini ağız değiştirmeye zorladı." (Çark Başak, sayı: 9, 16 Haziran 1976)

15-16 Haziran olaylarının, 7 yıl sonra bugün de etkinliğini koruyan yanı, pratikte geçerliliğini koruyan uzun vadeli yanı, bu cümlelerde var. Şimdi olayları adım adım izlemek gerekiyor.

KÜÇÜK BURJUVA SOSYALİZMİ

Türkiye İşçi Partisi'nin 1971 öncesinde hızlı ama zahmetli bir arınma süreci geçirdiği üzerinde daha önce duruldu.

Bu arınma sürecinin dışında kalanlar ve arınma süreci sonucunda dışarı atılanların niteliğini iki öge beliriyor: Küçük burjuva sosyalizmine dayanmak ve sosyalist mücadelenin ertelenmesini savunmak.

O dönemde Türkiye İşçi Partisi'nin dışındaki başlıca "sol" kümelemeyi temsil eden bir derginin 15-16 Haziran direnişi üzerine söylediklerine bakmak, kantar için yeterli:

"Devrimci gençliğin sendikacılık alanında, sınırlı ölçüde de olsa, eyleme geçmesi onlar için suyu taşırana damla oldu. Karşı tedbir olarak, bilinen sendikalar kanunu tasarısı ortaya çıktılar." (Aydınlık, sayı: 21, Temmuz 1970)

Yani, sosyalist mücadelenin ertelenmesi esasına dayalı küçük burjuva sosyalizmi için, burjuvaziyi korkutan, ne işçi hareketinin gelişmesi, ne de bilimsel sosyalist hareketin güçlenmesi. Yalnızca "devrimci gençliğin sendikacılık alanında da eyleme geçmesi."

Küçük burjuva sosyalizminin, varlığını inkar ettiği işçi sınıfını böyle güçlü bir eyleme çıkarması, onları eylemin boyutlarını da daraltmaya götürdü:

"Büyük işçi direnişi işçi sınıfını dürttü, namuslu sendikacılığa özeleminin nasıl bir güçlü özelemin olduğunu göstermiştir." (aynı dergi)

Yani, o zamanlar pek revaçta olan "güçleri" irtikümeme için, Haziran direnişi "namuslu sendikacılık" özeleminin kadar indirgenmiştir. Zinde güçler için "korkulacak bir şey" yoktur. Bunların daha açık ifadesi ise şöyle:

"İşçi ordu ele-milli cephe" sloganı direniş yürüyüşlerinin en etkili sloganı oldu. Türk ordusu tari-

5-16 HAZİRAN

hi geleneğine bağlı kaldı ve Amerikan işbirlikçisi bir iktidarın emrinde kendi emeği halkına karşı koymadı. Her toplulukta bulunabilecek birkaç gayretkeş ise, genellikle bilinçli subaylar tarafından hizaya getirildi." (aynı dergi)

Bu derginin çevresindekilerin şu anda neyi, nasıl savındıkları hiç önemli değil. Önemli olan nokta şu: 1971 öncesinde, sosyalist mücadeleyi erteleme tezini savınanların gerekçeleri bunlardı. Sosyalist mücadeleyi ertelemek isteyenler, gerekçe olarak "zinde güçlerin ürkütülmemesi gereği"ni ileri sürüyor, araç olarak da sosyalist hareketin küçümsenmesini ve büyük işçi direnişinin boyutlarını "dirist sendikacılık ararışı"na indirgenmesini kullanıyorlardı.

Bu, ilk şaşkınlık oldu. Sonra işçi sınıfı hareketinin boyutları örtülemez, hareket sudan gerekçelere indirgenemez oldu. Bugün burjuva sosyalizmi sözde işçi sınıfını yok saymıyor, onu küçümsüyor. Tersine işçi sınıfının adını ağızdan düşürmeden küçük burjuva sosyalizmi yapıyor. Sosyalist mücadeleyi erteleme uğraşı "işçi sınıfı adına" veriliyor.

BURJUVAZİNİN 12 MART SALDIRISI

Çark Başak'tanyapılan alıntı, 15-16 Haziran olaylarının burjuva politikası ve küçük burjuva sosyalizmi üzerindeki etkilerini özetliyor. Ancak, bundan önce üzerinde durulması gereken bir başka gerçek var: Faşizm gerçeği, 12 Mart gerçeği.

Burjuvazinin yazının başında sözü edilen bunamları, işçi sınıfı hareketinin 15-16 Haziran olayları ile ulaştığı boyutlar ve bilimsel sosyalist hareketin TİP içindeki güçlenmesi, büyük burjuvaziyi kestirme yoldan 12 Mart faşizmine götürdü. İşçi direnişinden 9 ay sonra Muhtıra geldi. Muhtıranın neler getirdiği biliniyor. En başta; işçi sınıfının siyasal hareketi büyük bir darbe yedi. Türkiye İşçi Partisi kapatıldı. İşçi hareketleri sıkıyönetim tarafından bastırıldı. Böylece, burjuvazinin büyük korkusunun, işçi hareketi ile siyasal hareketin daha üst bir düzeyde bütünleşmesi tehlikesinin bir süre için önüne geçildi. Tabii, 12 Mart döneminin ekonomik planda büyük burjuvaziye sağladığı olanaklarla birlikte.

15-16 Haziran işçi direnişinin ve direnişin cereyan ettiği koşulların (bilimsel sosyalist hareketin güçlenmesi vb.) kısa vadeli ürünü, 12 Mart dönemi oldu.

Ancak 15-16 Haziran ve ona ilişkin "tehlükeler"

burjuvaziye çok şey öğretti. Bu yüzden, ürünler, yalnızca kısa dönemli ürünler olmadı. Burjuvazi, özellikle tekelci büyük burjuvazi, işçi hareketine, sosyalist harekete karşı uzun dönemli stratejisini de 15-16 Haziran şokunun etkisinde çizdi. Bugün de çeşitli rötüs ve nianlarla bu stratejiyi uyguluyor.

12 MART'TAN SONRA...

12 Mart döneminde, 15-16 Haziran direnişinin sorumlusu olarak 12 Mart mahkemelerinde ceza giyen tek kuruluş vardı: Türkiye İşçi Partisi. Yalnızca kapatılan Türkiye İşçi Partisi yöneticilerinin cezaları 15-16 Haziran olaylarının sorumluluğu da eklenerek artırıldı. Bunun dışında kimse işçi direnişi dolayısıyla hüküm giymedi. Hüküm giymek bir yana, kimilerinin davaları "düşüü" yada "düşürüldü". "Görevsizlik" kararları verildi.

Büyük burjuvazinin uzun dönemli stratejisi 15-16 Haziran olayları ile birlikte belirlendi. 12 Mart döneminde gerekli oyuncuları bulundu ve "sağlama alındı". Daha sonraki olanaklarla birlikte, bu strateji bugün de uygulanıyor.

Büyük burjuvazinin 12 Mart döneminin ömrü konusundaki kuşkuları, işçi sınıfı hareketi karşısında onu uzun vadeli ve dolambaçlı planlar uygulamaya itti. Bu planlar, birkaç aşamada somutlaştı.

Önce, ilerici sendikal hareketin tavanı, çeşitli araç ve yöntemlerle ehlileştirildi. 12 Mart döneminde, bu ehlileştirme işlemi pekiştirildi.

Tekelci büyük burjuvazinin bir başka tercihi, bu ehlileştirme işlemi bitirilmesi. "Burjuvazinin bir kesiminin sosyal demokrasiyi bir iktidar alternatifi olarak kabullemesi" ile birlikte, 1971 öncesinin "DİSK'i yoketme" planı güçlü direniş karşısında yerini, "DİSK'in ehlileştirilmesi", ya da "sosyal demokratlaştırılması" planına terketti. 15-16 Haziran direnişinin gücü, büyükburjuvaziyi daha ince ve daha dolambaçlı planların uygulanmasına itti.

ERTELEMELİ KÜÇÜK BURJUVA SOSYALİZMİ

Tekrarlamakta yarar var. 1971 öncesinin 15-16 Haziran şoku, hem burjuvazi, hem de küçük burjuva sosyalizmi üzerinde etkili oldu. Büyük burjuvazinin 1971 öncesindeki planı iki noktaya dayanıyordu: İşçi sınıfının politik hareketini küçük burjuva sosyalizmi

ile tecrit edip güçten düşürmek, işçi sınıfının ilerici sendikal hareketini ise yok ederek politik hareketi bir başka dayanaktan daha yoksun kılmak. 1971 öncesinin küçük burjuva sosyalizmi, "sosyalist mücadelenin objektif olarak verilemeyeceği" gerekçesi ile, burjuvazinin bu planına objektif olarak dayanak teşkil etti.

Bugün büyük burjuvazinin bir kesiminin, sosyal demokrasiyi bir iktidar alternatifi olarak benimsemesine paralel olarak, "DİSK'in yok edilmesi" planının yerine "DİSK'in ehlileştirilmesi", "sosyal demokratlaştırılması" planı geçti. Bu plan, özünde, sosyalist siyasal hareketin güçten düşürülmesi genel amacına yönelik.

Dün, sosyalist hareketin güçten düşürülmesi araçları arasında "objektif koşullar nedeniyle" sosyalist mücadelenin verilemeyeceğini söyleyenler yer alıyorlardı. "Sosyalist mücadelenin ertelenmesi" tezini ileri sürülenler yer alıyorlardı. Olaylarla birlikte, bunlar da ağız değiştirdiler. Şimdi, işçi sınıfının adını dillerinden düşürmüyorlar. Ama bu kez subjektif nedenlerle işçi sınıfı partisinin kurulamayacağı söyleniyorlar. "Sosyalist mücadelenin ertelenmesini" bu kez bu subjektif "tesbit"e indiriyorlar. "Sosyalist mücadelenin gündeme getirilmesinin" koşulları (kendileri tarafından saptanan bu tutarsız koşullar demeti) büyük burjuvazinin iyice ehlileştirilmiş sosyal demokrat iktidar ve yine "ehlileştirilmiş bir sendikal hareket" planı ile çaktığı için, olup bitenlere ses çıkarmıyorlar. Tersine, yaptıkları sonucunda sosyalist mücadelenin gündeme geleceğine inandıkları için, sendikal hareketin sosyal demokratlaştırılmasına el birliği ile yardımcı oluyorlar. El birliği ile sosyalist hareketi sendikal hareketten koparmaya çalışıyorlar. 12 Mart döneminde ehlileştirilen sendika yöneticileri de bu planın uygulanması açısından bir başka kolaylık oluşturuyor.

15-16 Haziran olayları, günümüzde böyle yaşıyor. Günümüzü böyle etkiliyor. Ancak 15-16 Haziran'ın başka getirdikleri de var. Çok daha önemli sonuçları var. 15-16 Haziran direnişçileri, bugün işçi sınıfı hareketinin omurgasını oluşturuyor. 15-16 Haziran, işçi sınıfına, sosyalist harekete büyük deneyler kazandırdı. Sosyalistlerin kararlılığını artırdı. Büyük burjuvazinin 15-16 Haziran'dan esinlenerek uyguladığı planları bozacak olanlar da onlar. 15-16 Haziran'da bilenen, o gündün bu yana işçi sınıfı çizgisinden şaşmayan uyum, bilinçli işçi sınıfı militanları. Bütün oyunları onlar bozacak. Silahları, yani partileri ile birlikte

KİT'LER KİMİN İÇİN

TÜRKİYE'DE DEVLETÇİLİĞİN ÖZEL KESİMİ PALAZLANDIRMA AÇISINDAN NASIL BİR ÖNEME SAHİP OLDUĞU KABA HATLARI İLE BİLİNİYOR. DEVLETİN ÖZEL KESİME SAĞLADIĞI DESTEĞİN BİR YÖNÜ DE, KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİNİN, BÜYÜK TEKELLERLE KURDUKLARI ORTAKLIKLARDA ORTAYA ÇIKIYOR. AŞAĞIDAKİ İNCELEME BU "ORTAKLIĞIN" BAZI YÖNLERİNİ ELE ALIYOR.

Türkiye'de kapitalist ilişkiler yerleşip geliştikçe, kapitalizmin genel eğilimlerinin göstergeleri de artmaktadır. Burada, keşkinleşen sınıf çelişkilerinden, artan yoksulluktan ve benzeri gelişmelerden söz etmeyeceğiz. Özel bir konuya değinmek istiyoruz. Devletin ve tekelinin bütünleşmesinden.

Bu konuya ilişkin çeşitli uygulamalar YÜRÜYÜŞ'ün başka sayılarında ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Kamu fonlarının özel kesime kullanılması, vergi mevzuatının tekelere sağladığı kolaylıklar, özel kesimin henüz ginmekte kararlılık gösterdiği belirli ara malları sanayinin devletçe kurularak burada üretilen temel malların zararına özel sektöre satılması, özel kesimin bulmakta zorluk çektiği ve fakat onusuz da edemeyeceği dövizin devlet organlanınca edinilip özel sektöre sağlanması ve daha birçok örnekler sayılabilir.

Bu uygulamaları da anımsatmak ötesinde incelemeyeceğiz. Burada yapılacak olan, kamu ve özel sektörün tekel düzeyinde bütünleşmelerinin somut göstergelerini özel bir biçimde sıralamakla sınırlı kalacak.

KARMA EKONOMİK DÖZEN...

Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü ve Milleterarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliği tarafından yayımlanan yıllıklardan sonucundan derlenen bilgiler Türkiye'de "Kamu iktisadi teşebbüsü" olarak 38 kuruluş bulunduğunu gösteriyor. Bunlardan 6'sı ima-

lat sanayi, 7'si maden ve enerji, 9'u tarım, 6'sı haberleşme ve ulaştırma ve 10'u da mali alanda çalışıyor. Bu 38 kuruluşun ve Hazine'nin birlikte yüzlerce iştraf rakleri var. Bunlardan bazıları etkin, büyük özel tekel.

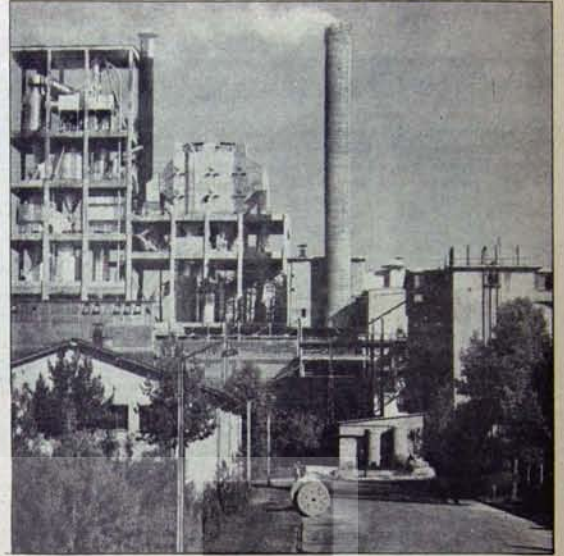
Burada, bu iştraflardan yalnızca sermayesi 100 milyon liranın üzerinde olanlara ilişkin bilgiler özetlenecek. Bu nitelikteki 61 kuruluşta da konumuzun ilgilendiren yalnız 30'u seçildi. Seçimde kıstas, herhangi bir şirketteki ortaklık payının iki kesimden birisi için toplam 4 milyon liradan düşük olmaması ve her birinde hem özel hem de kamu iştrafının bulunması.

Bu tanınmalarla çerçevesindeki 20 şirkette kamu ve özel kesim sıkı bir işbirliği içinde. Tanınan birkaçını sıralayacak olursak: Arçelik, Çukurova Elektrik, Erdemir, Karadeniz Bakır, Petkim, Tofaş, TOE ve Türk Ticaret Bankası en başta gelenleri.

EŞİT ORTAKLIK MI?

İlgili 20 şirketin 1976 yılı sonunda toplam sermayeleri 6 milyar 650 milyon lirayı buluyor. Bunun ilginç bir biçimde yarısı kamunun payı, yarısı da özel sektörün. Özel sektörün payını oluşturan 3 milyon 310 milyon liralık iştraf içinde saptanabilen belli başlı gruplar şöyle: Koç - 187 milyon lira, İş Bankası - 104 milyon lira, yabancı sermaye - 828 milyon lira ve çok sağlıklı olmamakla birlikte Sabancı da 29 milyon lira.

Bu 20 şirketten yalnızca 5'inde ka-

DUMANLARI ÖZEL KESİM İÇİN TUTUYOR

munun denetim gücü var, yani payı yarının üzerinde. Bu şirketlerin adları da şöyle: Erdemir, Karadeniz Bakır, Petkim, Taksim Otelcilik ve Türk Ticaret Bankası. Geri kalanlar, özel sermayenin beylik girişimleri.

Bu sıkı örülmüş ağın ilgili taraflara sağladığı yararları yakın geçmişten örnekler göstermek olanağı var. En son, Tofaş'ın Murat 131 üretilimiyle ilgili uyguladığı baskın etkileri anımsanabilir. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu'nun Tofaş'ta % 23 hissi var. Bu Kurum'un yönetim kurulunda da Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bir temsilcisi

yer alıyor. Bakanlığın Kurumu, Kurum'un da Şirketi gözetmesi olağan bir durum. İki için kullanılan yöntemler bir yana, bu denli sıkı bir ilişki içinde olan ortakların birbirleri zararına karar vermeleri beklenmemeli.

İŞBİRLİĞİ - ÇIKARBİRLİĞİ

Gene, YÜRÜYÜŞ'ün geçmiş sayılarından anımsanabileceği gibi Arçelik 1976 yılında zarar gösterdi ve vergi ödemedi. Bu arada kâr da dağıtmadı. Ama bu şirkette % 15 hisseye sahip olan Devlet Malzeme Ofisi'nin yönetim kurulunda da Maliye Bakanlığının iki temsilcisi var. Bakanlığın, ilgili olduğu bir şirketin defterlerini pek kötü niyetle denetlemesi beklenmez.

İlgili 20 şirket arasında en yaygın olan çalışma dalı çimento üretimi. Türkiye Çimento Sanayii Anonim Şirketi bir devlet kuruluşu; sermayesinin % 90'ı Hazine'nin. Şirket'ten, iştrafları ve bu iştraflarındaki diğer ortaklarına ilişkin bilgi almak olanağı olmadı. Burada sözü edilen, sermayesi 100 milyon liranın üzerinde 5 özel çimento şirketi yanında daha az sermayeli 13 diğer çimento şirketine de ortak. Şirketin iştrafları dışında kendi fabrikalarında 1975 yılında ürettiği toplam çimento 4 milyon tonun üstünde. Arasında Şirket'ten ortak olduğu şirketlerin de bulunduğu özel sektör üretimi ise bunun biraz üstünde. Ortaklarıyla birlikte çimento piyasasını ne hale soktukları ise bilinmiyor.

Özel sektörün çıkarları için devletle birlikte yürüttüğü ortaklıklardan sağladığı yararları örnekler vermek bitmez. Aşında, tekel devlet kapitalizmi uygulamasının ulaştığı boyutları kavradıktan sonra örnek vermeye de gerek kalmaz. Açık olan, kamunun özel sektöre girişmiş olduğu işbirliğinin boyutları. Buraya kadar tekel boyutlarına ulaşmış şirketlere ilişkin bilgileri özetledik. Bu bilgiler, daha da özellenmiş olarak tabloda verilmektedir. Yer darlığı, her şirkete ilişkin ayrıntılı bilgi verilmesini engellemektedir. Yalnız gözülen her iki kesimden de gelen 3 milyar lira üzerinde ser-

SERMAYESİ 100 MİLYON LİRANIN ÜSTÜNDE OLAN ŞİRKETLERDE ÖZEL SEKTÖR-DEVLET ORTAKLIKLARI (Milyon Lira)

Şirketin Adı	Toplam Sermayesi	Kamu Katılımı	Özel Sermaye	İş Bankası	Koç Topluluğu
Akdeniz Gübre San. A.Ş.	162	65	97	10	-
Arçelik A.Ş.	150	22	127	-	86
Bolu Çimento San. A.Ş.	152	44	108	-	-
Çinko Kurşun Metal S.A.Ş.	400	196	204	-	-
Çukurova Çimento Sa. A.Ş.	122	58	64	-	-
Çukurova Elektrik A.Ş.	325	83	242	-	-
ERDEMİR	600	306	294	18	-
Gübre Fabrikaları TA.Ş.	200	68	132	-	-
İntel Sat.	600	4	596	-	-
Karadeniz Bakır İşl. A.Ş.	600	457	143	15	-
Mardin Çimento Sa. A.Ş.	175	81	94	-	-
PETKİM	1500	1360	140	-	-
SİFAŞ	104	9	95	-	-
Soda Sanayi A.Ş.	310	62	248	40	-
Taksim Otelcilik A.Ş.	300	266	34	10	-
TOFAŞ (Fab.)	450	104	346	11	101
TOE	150	4	146	-	-
Türk Ticaret Bankası A.Ş.	125	21	104	-	-
TESTAŞ	100	72	28	-	-
Ünye Çimento Sa. A.Ş.	125	57	68	-	-
TOPLAM	6650	3340	3310	104	187

Kaynak: Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve İştrafları Yıllığı, 1976'dan derleme ve çeşitli şirketler çalışma raporları

ZARAR EDİYOR?

mayenin belirli eğilimler yönünde ortak 20 şirkete dağılmakta oluşu.

KAMU BÜYÜKORTAKLAR SEÇİYOR

Yılığın diğer bölümlerinden çıkarılabilecek başka toplu bilgiler de var. Sermaye büyüklüklerine ilişkin bir sınırlama yapılmadan, kamunun hissesi olan bütün şirketler gözönüne alarak yapılan bir hesaplamada, kabaca toplam 27 milyar lira sermayesi bulunan 180 şirkete kamunun iştiraki yaklaşık 7 milyar lira dolayında kalıyor. Dolayısıyla, kamunun ortak seçerken nasıl bir politika izlediği de ortaya çıkmış oluyor. Tekellerle ortaklık, görece küçük şirketlerle ortaklığa yeğleniyor. 100 milyon liranın üstünde sermayesi olan şirketlerde ortaklık ortama yarı yarıya olurken, 100 milyar liranın altında sermaye söz konusu olunca toplam sermaye içinde kamunun payı ortalama % 13 dolayında kalıyor.

Bunun da ötesinde kamu kuruluşları özel sektörle ortaklık için yatırımları paranın yarısına yakını sayılan 20'yi geçmeyen tekellerde yoğunlaşıyorlar. Bu 20 şirket ise ortaklık kurulmuş bulunan toplam 180 şirketin ancak altıda birini oluşturuyor.

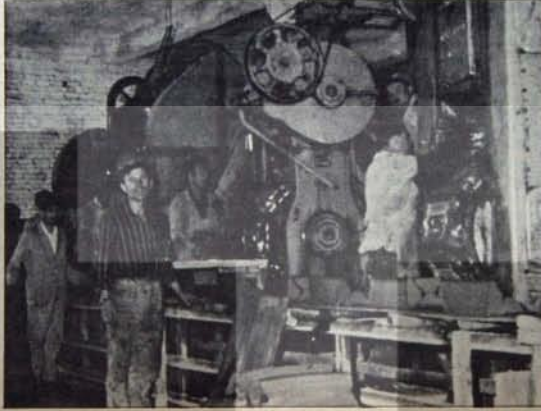
ORTAKLIĞIN MALİYETİ

Kamu kuruluşlarının özel sermaye ile tek yönlü çıkarlar için bütünleşmesinin kamuya neye mal olduğuna da kısaca bakalım. 1974 yılında işletmece 28 kuruluşun 9'u toplam 3 milyar 732 milyon lira zarar etmiş. 1975 yılında zarar eden kuruluş sayısı 12 ve toplam zarar 5 milyar 806 milyon lira. 1976 yılında ise 13 kuruluşun toplam 9 milyar 49 milyon lira zarar etmesi programlanmış...

Geride kalan kuruluşların toplam kâr-

ları ise aynı yıllar için sırasıyla 3 milyar 329 milyon, 2 milyar 100 milyon ve 2 milyar 729 milyon lira. Böyle olunca toplam 28 kuruluşun net zararları yıllar boyunca 400 milyondan 3,5 ve 6,5 milyar lraya tinnanmış.

Bu rakamların söylediği kısaca şöyle özetlenebilir: Kamu iktisadi teşebbüslerinin 1975 yılında yaptıkları zarar, yaklaşık 20 büyük tekelle ortaklık için bağladıkları paraya ve 1976 yılında programlanan ve ugradıklarından kuşku duyulmayan zarar da özel sektörle giriştikleri ve toplam 180 şirkete yatırdıkları paraya eşit. Kendi girişimlerinde sürekli zarar eden kuruluşlar, diğer yandan özel sektöründaha da palazlanması için onunla olan işbirliğini sürekli artırmaktan geri durmuyor.

HEKŞEY SERMAYENİN PALAZLANMASI İÇİN

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİNİN 1975 YILINDA YAPTIKLARI ZARAR, YAKLAŞIK 20 BÜYÜK TEKELLE ORTAKLIK İÇİN BAĞLADIKLARI PARAYA VE 1976 YILINDA PROGRAMLANAN VE UGRADIKLARINDAN KUŞKU DUYULMAYAN ZARAR DA ÖZEL SEKTÖRLE GİRİŞTİKLERİ VE TOPLAM 180 ŞİRKETE YATIRDIKLARI PARAYA EŞİT.

Bunun ötesinde, gene aynı kaynaktan görülen bir uygulamaya da değinmek gerekiyor. O da şu: Kamu İktisadi Teşebbüsleri 1976 yılında programlanan yatırımlarını, programlanan zararlarını bir ölçüde kapatmak için SSK fonlarından 5 milyar lira kullanmayı da programlamış. Programlanan yatırımlar ve zararlar ne ölçüde gerçekleşir, ya da programı

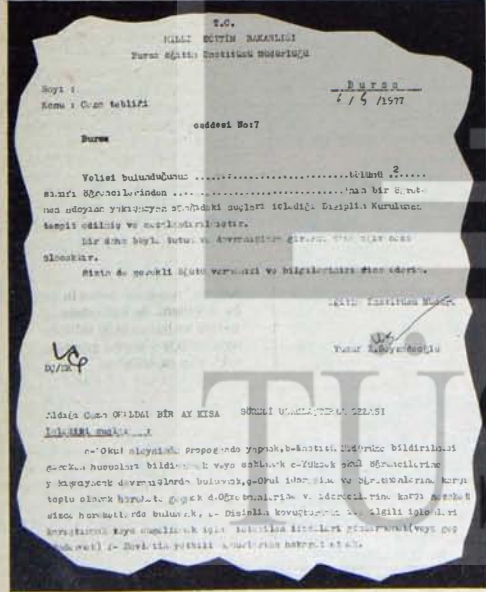
aşar bilinmez ama, bu 5 milyar kuruluşuna kullanılır. Kullanılır, çünkü SSK da 38 kamu kuruluşundan biri.

ZARARINA YARDIM...

Ashında işletmece kuruluşların zarar nedenlerinden birine de kısaca başta değiniliyordu. Özel sektörün üretmeye çekindiği ya da henüz işletmeye cesaret edemediği, fakat gene de kendisi için gerekli olan ara malların bir biçimde üretilmesi ve maliyetinin altında özel sektöre satılması. Anlaşılan, özel sektörün kamu ile giriştiği ortaklık birçok bakımdan arzulanan biçimde yürüyor. İşbirliğinin boyutlarının daha açık bir biçimde görülebilmesi için ayrıntılı olarak yönetim kurullarının oluşumuna bakabilmek gerekiyor. Beklenebileceği gibi Maliye Bakanlığının yıllığına bu yönde, işe yarar bilgi yok. Verilen bilgi yalnız kamu kuruluşlarına ilişkin.

Burada söyleneler, konuya yalnızca bir yaklaşımı içeriyor. Ashında, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin herbirine ilişkin ayrı bir araştırma yapmak, iştirakleriyle olan ilişkilerini ayrıntılı olarak görmek gerekiyor. Ancak doğru olanların teker teker her kuruluş için de geçerli olduğunu varsaymak çok yanlıcı olmasa bile, ayrıntılı araştırma ilişkilerinin varlığı boyutları görebilmek açısından yararlı.

FAŞİST BASKILAR SÜRÜYOR

Türkiye'de, bir çok eğitim enstitüsünde olduğu gibi, Bursa Eğitim Enstitüsünde de faşist işgal sürüyor. MC iktidarının desteğindeki faşist işgal sonucunda, öğrenciler, iki yıl aşkın bir süredir okullarına gidemiyorlar.

Haziran ayı, eğitim enstitülerinde sınıv ayı. Ancak kimse okula gidemiyor. Komando kadroları hariç okula gidemeyen öğrenciler, bir de çeşitli "gerekçelerle" cezalara çarptırılıyorlar. Cezalar 15 günden bir yıla kadar okuldan uzaklaştırılma biçiminde.

Amaç çok açık. Bir avuç komandonun dışında kalan öğrenciler, sınav döneminde verilen bu cezalarla sınavlara katılma hakkını kaybediyorlar.

İlişikte, cezaya çarptırılan bir öğrenciyi gönderilen tebliğ yer alıyor. Tebliğde yer alan "suç"lar eğitim enstitüleri ceza yönetmeliğinde yer alıyor. Ve bu cezaların hiç bir ölçüsü yok. Okul disiplin kurulu, hiç bir gerekçe göstermeden, istediği cezaları verebiliyor. Ve nedense, bu cezalar hep sınav dönemlerine denk geliyor. Bursa'da iki yıldır hep böyle oluyor. Bu ay, aynı işlemler bu kez daha geniş bir öğrenci kitlesine karşı uygulanıyor.

İstanbul Ortaköy Eğitim Enstitüsü öğrencilerine komando zoruyla yeni bir MC'nin kurulmasını destekleyen telgraf yazdırıldı. 9 Haziran günü Enstitü'nün bütün sınıflarının kapatılarak, MHP'li militanların tehdidiyle, öğrencilerin tahtaya yazılan telgraf metinlerini kopaya ederek imzalamalarının istendiği bildiriliyor. Olayların geçtiği sırada okul öğretmenlerinin de sınıflarda bulundukları belirtiliyor. YURUYUŞ Dergisinin aldığı habere göre, zorla yazdırılan telgrafların altına öğrencilerin adreslerini yazmaları istendi. Yazılan adreslerin doğruluğunu kontrol etmek için Müdüryetteki öğrenci kayıtlarının kullanıldığı da verilen haberler arasında.

Ortaköy Eğitim Enstitüsü öğrencilerine yazdırılan telgraf metinleri şöyle:

1. "Sayın Süleyman Demirel Başbakan, Ankara Milliyetçi Cephe devlet yıkılana tekrar bir ders vermedir. Millet başımızın zevcinin kutlanmaktadır. Milliyetçi koalisyonun işbaşına gelmesini diler, saygıları sunarım."
2. "Sayın Alpaslan Türkeş Başbakan Yardımcısı, Ankara Yeni milliyetçi koalisyonunda zata-linizi aynı görevde gönmek arzusunda-yız."
3. "Sayın Necmettin Erbakan Başbakan Yardımcısı, Ankara Milliyetçi Cephe'nin Başbakan Yardımcısı zata-linizi yeni milliyetçi koalisyonunda aynı görevde görmek istiyorum, saygıları sunarım."

Gerçekler konuşuyor:

KÜLTÜR ALIŞVERİŞİNİ KAPİTALİST DEVLETLER BALTALIYOR

ALİŞVERİŞİ KİM BALTALIYOR?

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın Sonuç Belgesi'nin uygulanmasını değerlendiren Belgrad Konferansı 15 Haziran'da çalışmalarına başladı. Uluslararası ortamın gereğinden ötesine geçilmesini engelleyen uzun yıllar boyunca harcanan çabaların onaylayan ve sağlama bağlayan Helsinki Belgesi'nden rahatsız olan çevrelerin yoğun karşı propagandaıyla sabote edilmeye çalışılan Belgrad Konferansı zor koşullarda toplandı.

Helsinki Sonuç Belgesi'nin askeri yu-muşamaya yönelik kararlı adımlar atıl-masına doğru bir basamak olarak hayata geçirilmesine karşı çıkan emperyalist çevreler bu Belge'yi kendilerine özgü bir biçimde yorumlamaktadırlar. Bütün dik-katleri insancıl alana, yani kültür, insan-lar arasındaki karşılıklı ilişkiler, haber alış verişi gibi konulara çevirmektedirler. Buna karşılık yu-muşamanın "yararsızlığını" kanıtlamak için sosyalist ülkelere karşı önceden düşünülmüş, titizlikle hazırlanmış bir propaganda kampanyası yürütülmektedir. Burada da çabalar bir-kaç yönde yoğunlaşmaktadır.

KÜLTÜR ALIŞVERİŞİNDE RAKAMLAR

Kültür değişimi, biber alışverişi, tu-rizm gelişimi alanında Helsinki'de var-lan sözleşmeleri yerine getirmedikleri gerekçesiyle Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı suçlamaları yönelt-tirmektedir. Bu suçlamaları yalanlayan gözle gönüllür veri ve kanıtlar bulunmak-tadır. Örneğin SSCB'de her yıl Birleşik Amerika yazarlarının 300'ü aşkın yapıtı, İngiliz ve Fransız yazarlarının da 150 ka-dar kitabı çevrilirken, adı geçen üç ülke-de çevrilen Sovyet yazar ve ozanlarının eserleri birkaç kat daha azdır. Helsinki Konferansı'na katılanların daha geniş sa-natsal ve belgesel film alışverişi öneme-lerine karşılık, kapitalist devletler bu ba-kımdan sosyalist ülkelere borçlu durum-dadırlar. Son yıllarda birçok uluslararası film festivalinin sonuçlarından da belli olan Sovyet film yapıcılığının başarıları ve diğer sosyalist ülkelerin filmcilikte hızla ilerlediği gerçeği Batı'da kabul edil-mektedir. Ne var ki, geçen 10 yıl içinde Sovyetler Birliği ABD'den 58 sanat filmi almışken, aynı dönemde Birleşik Ameri-ka sinema şirketleri sadece 22 Sovyet filmiyle yetinmişlerdir. Üstelik 1974'te SSCB'nin Batı Avrupa'ya sattığı 143 film-den sadece 58'i gösterilmiştir.

TURİZM ÖRNEĞİ

Halkların birbirlerini daha iyi tanı-maları, Avrupa ülkeleri arasında işbirliği ve anlayışın artması açısından turistik de-ğişim de büyük önem taşımaktadır. Örne-ğin Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin son yıllar içinde bu yönde yaptıkları az

değildir. Birçok Batı Avrupa ülkesiyle vizesiz rejim kurulmuştur. Diğer sosyalist topluluk ülkelerinin kapitalist devletlere turistik ilişkileri de bu doğrultudadır. Örneğin SSCB'de toplam yabancı turist sayısında kapitalist ülke yurttaşlarının payı 1956'da yüzde 25'ten 1976'da yüz-de 40'a çıkmıştır. Öte yandan, kapitalist ülkelerde Sovyet turist sayısının dış ülkelere giden toplam Sovyet turist sayı-sındaki payı 1956'da yüzde 19'dan 1976'da yüzde 40'a yükselmiştir. Görülüyor ki bu bakımdan da sosyalist ülkeleri suçla-mak olanaksızdır. Sayılar, burjuva prop-agandasının sosyalist devletler hakkın-da ileri sürdüğü "kapalı toplum" savını yalanlamaktadır.

KARŞILIKLI İLETİŞİM

Bilimsel-teknik ilerleme geliştiği oran-da hacim ve yoğunluk açısından gündem güne büyüyen haber ve enformasyon de-ğişimi insancıl alanda önemli bir yer tut-maktadır. Helsinki Sonuç Belgesi'ni im-zalayan devletlerin, Avrupa ülkeleri arı-sında güvenin daha da güçlenmesine yar-dım eden günlük haberler aracılığıyla di-ğer ülkelerdeki yaşamı daha geniş ölçü-de tanıma gerekliliğini belirtmiş olma-ları rastlantı değildir. UNESCO verilerine göre, sosyalist ülkeler televizyonlarının Batı Avrupa ülkelerinden alarak sunduk-lan programlar, bu ülkelerde gösterilen sosyalist ülkeler televizyon programla-rından üç kat daha fazladır. Buna karşı-lık, Batı televizyonunun kanallarında bir yandan sosyalist ülkelerdeki gerçekleştiril-yen işler olarak tanıtılmakta, diğer yandan değişik yayınlarla sosyalist ülkelerin iç-işlerine kabaca karışılmaktadır.

SOĞUK SAVAŞ BORAZANLARI

"Hürriyet" ve "Hür Avrupa" gibi so-ğuk savaş borazanları, Helsinki Belgesi'nin özüne açıkça aykırı davranarak sos-yalizme karşı iftira ve yalan yağdırmaya, Avrupa'daki politik ortamı zehirlemeye devam etmektedirler. 40 kadar Batı rad-yo istasyonu, sadece Sovyetler Birliği-ne bir tam günde, toplam 250 saatlik yay-ın yapmaktadır. Batı Berlin'deki meşhur "RIAS" Radyosu, Demokratik Alman-ya'da hükümete ve sosyalist düzene karşı küsküncü yayınlarını hiç aralıksız sür-dürmektedir. Yalnızca "Hür Avrupa" Ra-dyosu, Bulgaristan için haftada 50 saatlik yayın yapmaktadır.

Böylesi bir kültüre) "değişim" i sosya-list devletlerin kesinlikle kınalan kim-seyi şaşırtmamalıdır. Bu "değişim", kar-şılıklı saygı ve anlayış isteği bir yana, devletlerarası ilişkilerin temel kuralları-na biabittin ters düşmektedir. Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Berlin Kon-feransı'nda SBKP Merkez Komitesi Ge-nel Sekreteri Leonid Brejnev şöyle de-yordu: "Bizim kapalıımız gerçeği ve namuslu olan herşeyi açıktır. Biz yu-muş-

şamanın yarattığı elverişli olanaklardan yararlanarak karşılıklı temasları kat kat artırmaya hazırız. Fakat savaş, zulüm, ırkçılık, insanlık düşmanlığı propa-gandası yapan yayınlara kapılarımız her za-man kapalı olacaktır."

Sosyalist topluluğa karşı ideolojik mücadele araçlarına gitgede daha çok bel bağlayan emperyalist çevreler, kuşkusuz sadece bu yöntemlerle yetinmemekte-dirler. Bu çevreler sosyalist ülkelere ki-şi hakları ve özgürlüklerinin sözde çiğ-nendiği, demokrasinin güya "tehlikede olduğu" savıyla bir kuşkırtma kampan-yası başlatmışlardır. Bu kampanyanın örgütlü bir nitelik taşıdığı ve bir merke-zden yönetildiği konusunda kuşku yok-tur.

Sovyetler Birliği'ne karşı yürütülen propaganda kampanyası en azgın ve en geniş kapsamlı olanıdır. Bir takım top-lum dışı unsurlar "kahraman" olarak ta-nıtılmaktadır. Bu kişiler, gittikleri dış ül-

kelerde gerçek yüzlerini hemen göster-mekte ve artık açıkça sosyalist düzenin karşısında yer alarak anti-Sovyet mer-kezlerin hizmetine girmektedirler. Bur-juva basını son günlerde bu dönemlerin anti-Sovyetik tutumlarında nüans çeşit-liğinden bile söz etmeye başlamıştır. Kimileri "radikal görüşlü" olarak ni-telenmekte, kimileri de "ılımlı" olarak tanımlanmaktadır. Ünlü Soljenitsin ise, İs-panya'da Frankizm övüldükten sonra, bizzat onun örneğini izleyen dönemlere faşist olarak nitelenmiştir.

Bütün bunlar, burjuva propagandası-nın yu-muşama sürecini olumsuz yönde etkileme denemelerine karşı mücadele-nin artırılması sorununu olanca yalncu-luğyla ortaya koymaktadır.

İSPANYA'YA

ERCAN EYUBOĞLU

Kırk yıllık dostluğumuz. Kırk yıllık içiçeliğimiz. Öylesine alışmışık ki sana. Hiç bitmeyecekmiş gibiydi karabasan. Umutlu, ama ağır, çok ağır bir gelişmeyi yaşadığımız, kır yıldır.

Kırk yılda neler görmedim ki koca Avrupa. Bir çift güldünüz ilkin Portekiz'le, öbür ucunda Akdeniz'in, kara faşizmin pençesinde. Sonra yayılan bir karabasan oldu faşizm: ölümine, intiharına kendisi eliyile 22 Haziran 1942'de imza atan bir karabasan. 8 Mayıs 1945'te sen kurtulamadın ama. 1967'de 7 yıl için Yunanistan katıldın sana. 1971 12 Mart'ı bizi de ekleme istedi utanç listesine, direndik, direniyoruz, direneceğiz. "No pasaran". 1974 Nisan: Portekiz aydınlandı ansızın. Yunanistan çıktı karankıktan. Bir biz varız şimdilerde 141-142'lerle bulanık. Belirsizliğin, sağlıksız oyunların sürdüğü, sürdürüldüğü Türkiye var yalnız.

Kırk yıllık dostluğumuz. Kırk yıllık içiçeliğimiz. Birşeyler göçtü içim-den 15 Haziran'ın seçim sonuçlarıyla. Kırk yıldır Iberik yarımadası dışında yaşayan İspanya: Bir sandığa nasıl sigarsın sen o dalbudak salmışlığına? Hangi biriniye sezsensin ki, "Buenos dias" demek için? Selamlamak için kırk yıl-lık dostluğumuz?

Bir Fransız sanmışım Picasso'yu, ilk adını duyduğumda. "La Guernica"nın yaratıcısı senmişim meğer. Masamda, kitap açacağının üzerindeki kabartma desen "Les lettres françaises" için özel olarak yapılmış. Çizgileri daha bir keskin şimdi.

Marcos Ana. Artık çekinmeden katılacaksn Nazım'ı anma toplantılarına, ama artık Türkiye'de de yapıyoruz bu toplantıları biliyor musun? Selam. 10. ölüm yıldönümünde, anımsıyor musun, Madeleine Riffaud ile birlikte konuşmuştuñuz, iki idam mahkumu, iki şair. Madeleine'in gözleri nasıl, Morcos, mi amigo? Filistin'i dostumuz Butros'a da anımsadın değil mi? Hani bize ko-vulduğu yurdunun sıcak kum misali dizelerini sunmuştu 1973'ün o Mayıs su-nu Paris akşamı? Yunanlı dostumuz Makis de, sen de, biz de, hepimiz daha bir mutlu sayılız Butros yanında, değil mi?

Y tu (ya sen?) Miguel, koca sakallı emektar? Saint Jacques sokakındaki CISE duruyor mu hâlâ? Kundaklanmıştı 2 yıl kadar önce ya, basın toplantıları yapılmamış orda artık. Barcelona, Burgos protesto edilmeli artık orda. Marcelino Camacho'nun yiğit bakışlı portresini "solidaridad" (dayanışma) alt yazısıyla bir anı olarak sakla, olur mu?

Ya siz nerlerdesiniz, Olga kardeş, Manuel kardeş? "Cite Universitaire"

İSPANYA'DA ZOR GÖREVLERLE DOLU YENİ BİR DÖNEM BAŞLIYOR

İspanya'da 41 yıl sonra ilk kez yapılan seçimlerde Başbakan Suarez'in Demokratik Merkez Birliği 168 milletvekili elde etti, Oyların yüzde 40'ından çoğunu elde ettiği bildirilen Demokratik Merkez Birliği'nden sonra İspanya Sosyalist İşçi Partisi oyların yüzde 30 kadarını alarak 116 milletvekili çıkardı. Üçüncü parti konumunu elde eden İspanya Komünist Partisi mecliste 19 sandalye kazandı. Fraga İribarne'nin aşırı sağcı, faşist Halk İttifakı ise meclise 17 üye sokabildi. Sosyalist İşçi Partisi paralelinde bilinen Demokratik Katalan Partisi ise 10 milletvekili kazandı. Diğer milletvekillerini çoğu yerel ve etnik özelliklere dayanan partiler aralarında paylaştı. Yeni kurulan Meclis kurucu meclis işlevlerini yerine getirecek.

DEMOKRATİK BİR REJİME GEÇİŞ İÇİN

Seçim sonuçları İspanya halkının rejime faşizmden demokratik bir rejime geçiş için kullandığını göstermektedir. Bir yıl aşkın süredir gerçekleşen demokratik gelişmeler, bu arada İspanya Komünist Partisi'nin yasallaşmasına açıkça karşı çıkan ve Franko rejimine geri dönüşü savunan Halk İttifakı Partisi oyların çok küçük bir bölümünü elde etmiştir. İribarne'nin partisinin yüzde 20 oyla ikinci parti olmasa umutları hissrana uğramıştır. Bu sonuç demokratik reformların onaylanması için yapılan referandumda reformlar aleyhinde verilen oyların son derece düşük oranıyla çarışmaktadır. İki oylamamın sonucu da, İspanya'da faşist diktatörlüğün toplumsal tabanını bütünüyle yitirdiğini kanıtlamaktadır. İspanya halkı faşizmi ve anti-komünist haçlı seferi zihniyetini elinin terayle itmiştir.

"İLİMLİ" BİR
DEMOKRATİKLEŞMENİN
TEMSİLCİSİ

Bugünkü Başbakan Suarez'in başkanlığındaki ve çeşitli sağ örgütleri bir araya getiren Demokratik Merkez Birliği'nin seçimlerde en çok oyu toplayacağı, tahmin edilen sonuçlar arasındaydı. Suarez, seçimlere son iki yılın "reform" programlarının temsilcisi olarak girmiştir. Diğer bir deyişle sansürsüz bir demokrasiye geçiş sürecinin temsilciliğini üstlenmiştir. Seçimler öncesinde Demokratik Merkez Birliği'nden aşırı sağa doğru kopmaların olması, Parti'nin bu "ilimli" imajını güçlendirmiştir. Demokratik Merkez Birliği, nüfusun hâli önemli bir bölümünü oluşturan kır küçük burjuvazisinin, kentlerdeki küçük üreticilerin ve ara tabakaların desteğini almıştır. Bu toplum kesimleri faşizmin tasfiyesini onaylamakla birlikte bu tasfiyenin ilimli yöntemlerle gerçekleşmesini tercih etmektedir. Kralcı hükümetin hazzatlı seçim yasası da kırsal yerleşme bölgelerinde milletvekillerinin ortalamaya göre çok düşük bir oyla seçilmesini olanaklı hale getirmiştir. Örneğin Soria kenünde 1 milletvekili için 33 bin, 1 senator için 26 bin seçmenin oyu yeterli olurken, Madrid'de ve Barcelona'da 1 milletvekili için 140 bin, 1 senator için 1.1 milyon

seçmenin oyu gerekli olmuştur.

Faşizmden demokratik bir rejime geçiş isteminin büyük burjuvazinin desteklediği partilerden hızlı bir kopuş biçimini almasının başlıca nedenlerinden biri, iki yıla yaklaşan demokratikleşme sürecinin genel olarak kutuplaşmalara yol açmadan ilerlemiş olmasıdır. Suarez hükümeti ak şık gerici güçlerin saldırılarına üzerine çekmiş, istikrarlı bir demokratikleşmenin güvencesi olarak kendisini tanımlamıştır. Faşist tehdit eylemlerinin sorumluluğu Fraga İribarne'nin faşist örgütleri üzerinde toplanmıştır. Benzer şekilde 1 Mayıs gösterilerinin yasaklanmasının sorumluluğu da Suarez dışındaki bazı hükümet üyeleri üzerine gözükmüştür.

SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ VE BİRLİK SORUNU

İspanya Sosyalist İşçi Partisi de yaklaşık olarak seçim öncesi tahminleri doğrulayan bir oy oranı elde etmiştir. Bu sosyal demokrat örgüt son yıllar boyunca genel olarak tutarlı bir demokratikleşmeden, ilerici, demokratik güçlerin eylem birliğinden yana bir politika sürdürmüştür. İspanya Komünist Partisi'nin yasallaşmasını İspanya'nın demokratik gelişmesinin temel koşullarından biri olarak öne süren ve bu konuda kralcı hükümetin bölücü tertiplerine karşı direnen demokratik kuruluşlar arasında İSP de yer almaktadır. İSP'nin önderliğinde ve diğer benzeri örgütlerin katılımıyla daha Franco döneminde oluşan Demokratik Birleşme platformu, geçen yıl İKP'nin önderliğindeki Demokratik Cunta ile birleşme kararı almıştır. Demokratik gelişmenin bugüne kadarki yoğun provokasyonlardan sakınarak ilerletilebilmiş olmasında bu birlik sürecinin önemli rolü olmuştur.

Yapılan tahminler Demokratik Merkez Birliği ile İSP'nin bir koalisyon hükümeti kuracağı yönündedir. DMB'nin salt çoğunluğu sadece birkaç sandalye ile kaybetmiş olması bu olasılığı bir ölçüde zayıflatıyorsa da, İspanya büyük burjuvazisinin ve başta AET ülkelerinin isteğinin bu yönde olması beklenebilir. Önümüzdeki dönemde iş ve dış gerici, Batı Avrupa'nın sağ sosyal demokrat liderlerinin çabaları, büyük ölçüde İspanya'nın demokratik güçleri arasındaki birlik eğilimini bozma ve başta İSP'ni sınıf işbirliği çizgisine çekme yönünde olacaktır. Bu güçlerin amacı İspanya'daki demokratikleşme sürecinin klasik bir burjuva demokrasisi sınırları içinde tutulmasıdır.

İspanya Komünist Partisi bu seçimlerden yüzde 7 dolaylarında oy alarak çıkmıştır. Bu da önceden yapılan tahminlere uygun bir sonuçtur. İKP kısa dönemde spektaküler bir başarı umarak seçimlere girmemiştir. Ancak, elde edilen sonuçlar Parti'nin işçi sınıfı içinde yerleşik bir tabana sahip olduğunu göstermektedir. İspanya Komünist Partisi seçimlerden sadece 2 ay 1 hafta önce yasalarla çıkışına hakkını elde etmiştir. Parti'nin seçim programını ilanı daha da yakın bir tarihte taslamaktadır. Şimdiki Meclisin kuruculuk görevini yerine getirmesinden sonra büyük bir olasılıkla bir yıl kadar sonra yasayla meclis seçimler, sok güçler için daha geniş perspektifler taşımaktadır.

İŞÇİ SINIFINDAKİ GÜÇLÜ TABAN

Seçimler İspanya'da işçi sınıfı, emekçi kitleler ve tüm demokratik güçler için yeni bir mücadele döneminin başlangıcı işaret etmektedir. Demokratikleşme sürecinde atılması gereken daha pek çok önemli adım vardır. Ulkedeki bütün siyasal örgütler henüz yasallaşmamıştır. Siyasal af bütün siyasal tutukluları kapsayan genişletme değişikliği, 1976'da yüzde 20 olan enflasyonun bu yıl yüzde 30'a ulaşması beklenmektedir. Emek üretkenliği sürekli olarak düşmektedir. İşsizlik oranı resmi rakamlara göre yüzde 7 düzeyindedir. Ülkenin ihracatı ithalatının yarısını bile karşılayamamaktadır. Dış borçlar 12 milyar dolara ulaşmıştır. Bu durumda 1979'a dek herhangi bir değişime beklenebilecektir. İspanya ekonomisi OECD'nin diğer ülkelerine o derece bağımlıdır ki, bu ülkelerde bir kıpırdanma olmaksızın bunların yavaş yavaşını luman yoktur. Sendikalar için ilan edilen yasal çalışma hakkı pratikte tam olarak kullanılmamaktadır. Devlet aygıtı içinde faşist unsurların etkinliği küçümsenemeyecek kadar büyüktür. Gerici, faşist güçler hâli genel iş propagandası ve yeraltı çalışma olanaklarını korumaktadır. Öte yandan İspanya kapitalist bunalımından en çok sarısalan ekonomilerden birinin sahibidir. İspanya toplarından yaşanan ve ulusal baskı altında ezilen etnik toplulukların demokratik haklarını kazanmaları yolunda elde edilen son derece azdır. Bunalımın yükünün işçi, emekçi kitlelere yüklenmesi tehlikesine karşı mücadele son derece acildir. Bütün bunlar ilerici, demokratik güçlerin eylem birliğini zorunlu kılan faktörlerdir. İşçi sınıfı ile geniş emekçi köylü yığınları ve kent orta tabakaları arasındaki ittifakın gücündendir İspanya'nın demokratik çözümlerinde başında gelecektir. İspanya işçi sınıfı ve tüm emekçileri bu görüşün yoğun biranif mücadelesine yönlendirecektir.

SELAM

in girişinde "Mundo Obrero" nu satıyorsunuz hâlâ? "Echos de Turquia"yı düzeltiyorseniz son bir kez. Ama biz artık "Nouvelles de Turquie" satmıyoruz. Dizeler, dizeler dolusu zafer türkülerini yazalar.

Unutur muyuz seni hiç, Paco? Pikabim yok, plaklarını da yitirdim, başışla. Ama seni unutmamam hiç. Bayramlarımız İspanya'yı getiren Paco, Paco İbanez. Bize Albert'i, Lorca'yı getiren gitarına eğilince ne de andırısın bizim Doğunun yanık çehreli insanını. Sahi, neden gerçekleştiremedik ki o güzel projemizi, Rahmi Salkut'la: Nazım'ı İspanyolca söyleyecektin ne güzel! Gerçekleştiğince bunu bir gün, değil mi?

Selam, selam size Bay ve Bayan Monino. İki kez ölüme mahkum. Kırk yıldır İspanya'yı yüreğinde taşıyan. Kırk yıldır kurtuluşun umudunuyla Saint-Michel'de yaşayan. Bilir misiniz, ben burada Saint Michel anıttım ettim diye dudak bükenler çıkacak şimdi, "küçük burjuva özlemi" diyerek. Sizin yaşadığınız Saint-Michel o Saint-Michel değil oysa, biliyorum, anlattığınız bana. Ve siz olmasaydınız orda, barmabilir miydik? Gidin, mutlaka gidin İspanya'ya. Kırk yılda korkunç değişmiştir, ama 6 numaradaki evinizi boşaltmayın, olur mu? Kirada mı oturuyordunuz yoksa?

Bayan Fremquin, "Informacion Espanola" kaç sayı çıktı toplam? Siz de mi döndünüz yoksa? "Globe" yitirmişti mutlak, bir parçasını eski canlılığının, birşeyler eksilmiştir Bruxelles'den.

Zaferinize üzülüyorum elbet. O ne demek öyle, arkadaşlar, o nasıl söz, Petro? Ama nasıl demeli, İspanya deyince kırk yıldır hep aynı sözleri duyduk. "No pasaran" dedik. "Solidaridad", "internationalismo" dedik, lucha (mücadele), huelga (grev) dedik, Şili ile birlikte, ama hep İspanyolca olarak, Venceremos (Yeneceğiz) dedik. Acılarımız, umutlarımız, direnişimiz, hincimiz, kararlılığımız dile geldi bu sözlerle kırk yıldır. 1972'de Paris'te 100 000'dik, Vietnam için, İspanya ordayı. 1973'te Berlin'de milyonlardık, "Barış, Dostluk, Dayanışma" için, İspanya ordayı. Hep İspanyolca konuşurduk kırk yıldır, İspanyolca bilirdik bilincimizi karanlıklar da: "Doksan binin üstünde aktif militanımız var" dedi bize Manuel...

Hayır, hayır, zaferinize üzülüyorum elbet. Bekliyordum onu üstelik. Kesindi o, kaçınılmazdı o. "Faşizme geçit yok" derken inancımı haykırdık hep, "Venceremos" derken de aynı maddeci kesinliği dile getirdik. Olması istenen oldu şimdi, olması gerekeni istiyorduk çünkü, kırk yıldır. Öylesine güzel ki zafer, inanamazsın, işte.

İSPANYA'DA İŞÇİ SINIFINI YENİ GÖREVLER BEKLİYOR

Amaç ve Görevleri taban tabana zıt iki örgüt:

EYK VE AET

BATILI BURJUVA ÇEVRELERİ GENELLİKLE AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU İLE SOSYALİST SİSTEM ÜLKELERİ ARASINDAKİ EKONOMİK YARDIMLAŞMA KONSEYİNİ AYNI KEFEYE KOYARLAR: OYSA KAPİTALİZM VE SOSYALİZM NASIL BİRBİRİNİN ZİDDİ TOPLUM DÜZENLERİ İSE, HER İKİ SİSTEMİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ENTEGRASYONLAR DA BİRBİRLERİNDEN AMAÇ VE GÖREVLERİ AÇISINDAN BÜTÖNDÜ İLE FARKLIDIR. BU YAZIDA KISA ADLARI İLE AET EYK'İN, FONKSİYONLARI, AMAÇLARI VE GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ GELİŞİM AÇISINDAN ÖZET BİR KARŞILAŞTIRMASINI BULACAKSINIZ.

Ekonomik bütünleşme, İkinci Dünya savaşı sonrasında en tipik gelişmelerindendir. Bu bütünleşmenin rolü, kapsamı ve önemi dunnadan büyüyor. Bütünleşme sonucu oluşmuş gruplar genişlemekte, bunlara yeni yeni devletler katılmakta ve böylece yeni bütünleşmiş topluluklar ortaya çıkmaktadır. Bütünleşmiş grupların en önemileri olarak, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) (Ortak Pazar) gösterilebilir.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyinin kuruluşundan bu yana otuz yıl, Ortak Pazar'ın kuruluşundan bu yana ise yirmi yıl kadar bir zaman geçmiş bulunmaktadır. Geçen bu zaman, sosyalist ve kapitalist bütünleşme nedir sorusuna yanıt vermek için yeterli malzeme sağlamaktadır. Yukarıdaki soruyu Sofya "Karl Marks" Yüksek Ekonomi Enstitüsü profesörlerinden Dimitir Vasilev yanıtlamaktadır:

NASIL ENTEGRASYON?

Kapitalist ülkeler genellikle, ekonomik bütünleşme ile "pazar entegrasyonu"nu birbirleriyle özdeş, sosyalizmedeki entegrasyonu da "plân entegrasyonu" sayarlar. Bu bütünleşmelere Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ile Ortak Pazarı örnek olarak gösterirler.

Bu iki örgüt dışında bütünleşmiş başka gruplar da vardır. Örneğin, Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği; Orta Amerika Ortak Pazarı; And Ortak Pazarı; Karab Topluğu; Orta Afrika Gümrük ve Ekonomik Birliği; Doğu Afrika Ekonomik Topluluğu; MAGRİP; Arap Ortak Pazarı. Ancak bu toplulukların uluslararası ekonomik ilişkilerde, dünya ekonomisinde etkileri henüz sınırlıdır.

Tarihsel deneyim, uluslararası ekonomik ilişkilerde hayata geçirilen yeni ülkelerin doğruluğunu ve canlılığını yeterince göstermiştir. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkeler, oldukça kısa sayılabilecek bir zaman içinde ekonomi, bilim ve kültürün önemli dallarında daha ileri ülkeleri geçerek, ekonomik gelişmelerinde büyük başarılarla ulaşılmıştır.

NASIL "DÜRÜST REKABET"?

Sosyalist ülkeler arasındaki yeni ekonomik ilişkiler ve bunların planlı bir biçimde ve uzun vadeli olarak gerçekleştirilmesi sayesinde sosyalist topluluk, dünya ekonomisinde önemli bir faktör, barışsever güçlerin, gelişmekte olan ülkelerin güçlü bir dayanağı haline gelmiştir.

1957 yılında Ortak Pazar'ın kurulması için Roma'da yapılan antlaşmaların önsözünde "... kalkınmada istikrarın sağlanması, mal alım satımında denge ve

rekabette dürüstlük" biçiminde bir ifade geçmektedir. Bundan da görülmüyor ki, Ortak Pazar, rekabeti kaldırmaya değil, onu sadece "dürüst olarak" uygulamaya yönelmiştir. Ancak, Ortak Pazar çerçevesinde bir yanda güçlü tekelleri şirketler, diğeryanda orta ve daha az güçlü firma ve kuruluşlar varken "dürüst" bir rekabeti gerçekleştirmek olanak dışıdır. Sermayenin yoğunlaşması ve merkezleşmesi Ortak Pazar tüzüğünce sınırlı değildir. Bu da dürüst bir rekabete olanak vermez. Pazardaki "eşit" koşullarda, eşit olmayan taraflar rekabet eder. Bu yüzden anlaşmada belirtilen amaç, yani "dürüst rekabet" yalnızca kağıt üzerinde kalmaktadır.

RÜŞVETLE REKABET

Ortak Pazar deneyimi, topluluk içindeki rekabetin zayıfladığını göstermiştir. Tersine, rekabetin artması yalnız pazardaki çelişkilerin keskinleşmesine

1975 yılında üretim (Milyon ton olarak)	Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde	Ortak Pazar Ülkelerinde
Taşkömürü	815	282
Petrol	499	10
Tabii gaz (milyar m ³)	320	166
Demir filizi	237	62
Çelik	193	126
Çimento	182	130
Buğday	115	41
Şeker	19,4	9,7
Et	24	18,2
Süt	130	100

değil, aynı zamanda topluluğun diğer alanlarındaki çelişkilerin de artmasına neden olmaktadır. Ortak Pazar içinde tekelleri şirketlerin rekabetini kısıtlayıcı önlemler, iç düzenleme hükümlerinin uygulanması, beklenen sonuçları vermemektedir. Daha da ötesi yeni engeller yaratmaktadır. Bu engellerin giderilmesi için tekeller tarafından uygulanan yöntemler herkesçe bilinmektedir. Bunların en güzel örneği Lockheed skandalıdır. Bu olay, kapitalist rekabetin gerek Ortak Pazar'da gerekse dışındaki niteliğini bütün çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. Satışından büyük karlar sağlandığına şüphe olmayan savaş uçaklarına pazar bulmak için yapılan "dürüst" mücadelede, Amerikan Lockheed Şirketi, aralarında krallar da bulunan birçok yetkiliye rüşvet dağıtmıştır. Böylece bu şirket, hem Ortak Pazar'a üye bulunmayan şirketlerin, hem de Ortak Pazar üyesi bulunan devletlerdeki büyük uçak şirketlerinin rekabet gücünü bu şekilde ortadan kaldırmaktadır.

Ortak Pazar'ın ekonomik hayatında cereyan eden bu ve buna benzer birçok

EYK ÜLKELERİ ORTAK PAZARI GERİDE BIRAKTI

Ekonomik Yardımlaşma Konseyine üye ülkelerin ulusal gelirleri 1950-1975 arasında 6,5 misli, Ortak Pazar ülkelerininiki ise 2,8 misli artmıştır.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyine sanayi üretiminin artış hızı 1960'tan 1975'e kadar yükselerek yüzde sekizi aşmıştır. Bu artış 1975'te ise 1974'e göre yüzde 8,5 olmuştur. Aynı devre içinde Ortak Pazar ülkelerinde gelişme hızı yüzde 3,4 ile yüzde 5,6 arasında değişiklik göstermiş, 1975'te ise 1974'tekinden daha aşağı bir düzeye düşmüştür.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde sanayi üretiminin artış oranı 1970'te 100 iken 1971-1975 döneminde 145 olmuştur. Oysa Ortak Pazar ülkelerinde bu oran aynı dönemde 107'dir.

HIZLI GELİŞME TEMPOSU

Ekonomik Yardımlaşma ülkelerinin hızlı ekonomik gelişimi sayesinde, bu ülkelerin dünya sanayi üretimindeki payı 1950'de yüzde 17,5 iken 1975'te yüzde 34,5'e çıkmıştır. Aynı zaman kesiti içinde Ortak Pazar ülkelerinde bu pay 1950'de yüzde 21,8 iken 1975'te yüzde 16,5'e düşmüştür. Başka bir deyişle Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkeleri, şimdi Ortak Pazarı sanayi üretimi açısından iki kat aşmaktadır. Oysa 1950'den önce Ortak Pazar ülkeleri bu açıdan daha önde idi.

Sosyalist ekonomik entegrasyon, planlı, kararlı bir biçimde hızla gelişmektedir. Ortak Pazar, kapitalizmin çelişkili nitelikleri ve bu toplulukta bulunan devletlerin ve tekellerin kendi iç çelişkilerinden doğan güçlüklerle karşılaşmaktadır.

olay, bu topluluğun, kapitalist niteliğinden doğan açık ve gizli çelişkiler içinde bulunduğunu kanıtlamaktadır.

Ortak Pazar'ın dış rakiplerinden, özellikle pazar savaşında büyük bir güce sahip Amerikan tekellerinden hiçbir gümrük kısıtlaması koruyamamaktadır. Böylece Lenin'in aşağıdaki sözlerinin doğruluğu bir kez daha kanıtlanıyor: "... Emperyalizm devrinde ciddi bir gümrük siyasetinin sözü bile edilemez..."

AYRI HEDEFLER, AYRI GÖRÜŞLER

Her iki topluluğun karşılaştırılması, nitelikleri ve amaçları bakımından aralarında büyük farklar bulunduğunu ortaya çıkarmaktadır. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Ekonomik Yardımlaşma Konseyi birbirine taban tabana zıt ve aynı hedef ve görevleri olan iki sosyal ve ekonomik düzeni temsil etmektedirler.

Bu topluluklar arasındaki farklılıklar, kuruluşlarından 1975'e kadar olan ekonomik gelişmelerine ilişkin bazı verilerle dile getirilebilir.

ŞİİRİN YAKASINI BIRAKMAYAN ADAM

MESUT ODMAN

Kemal Bayram'ın şairlik çabasını anlatmak için bundan iyi söz bulamıyorum. Daha çocuk yaşındayken, ülkesini hapishanelerde tanımaya başlamış, yurdunun bütün emekçileri gibi zorbalık ve yoksullukla boğuşarak ekmeğini kazanmış ve belki de eli kalem tuttuğundan beri şiirler yazmış bir insanın kırk iki yaşında ilk şiir kitabı çıkıyor. (*Erken Oten Horoz*, Ankara, Yedigün Yayınları, Birinci Baskı: Aralık 1976, İkinci Baskı: Mart 1977, 172 sayfa, 10 lira)

Kemal Bayram on yedi yaşındayken yazdıklarından 1975 yılında yazdıklarına kadar birçok şiirini bir araya getirmiş. Şiirlerin kitaptaki sıralanışında bir tarih sırası gözetilmemiş. Ayrıca, kimi şiirlerin altında yazıldığı yıl belirtilmediği halde, kimilerinin altında herhangi bir tarih belirtilmemiş. Bu yüzden şairin gelişimini yeterince izlemek mümkün olmuyor. O zaman da, niye yirmi dört yıllık uzun bir zaman diliminin ürünü olan şiirler yan yana getirilmiş diye bir soru geliyor aklı.

Ama yine de, eski şiirlerle yenilerini arka arkaya okuyunca ayrılıkları da yakınlıkları da sezmek mümkün. Zaten, bunun çok önemli olduğunu sanmıyorum. Çünkü, Kemal Bayram'ın yirmi yıl önce yazılmış güzel dizeleri olduğu gibi, birkaç yıl öncesinin tarihini taşıyan kötü şiirleri de var. Ama buradan varılacak sonuç, şiirinde bir gelişimin görüldüğü olmamalı. Bu durumun nedeni onun hayatında aranmalı.

Bir köy emekçisinin çocuğu Kemal Bayram. Onbir yaşında anasız baba-sız kalıyor. İvrit Köy Enstitüsünde okurken, eli kalem tutmaya başladığı için bir başka Köy Enstitüsüne sürülüyor. Orada da, daha DP iktidarının ilk yılında, iki kez linç etmeye kalkışıyorlar onu ve onyediy yaşında "mapusluk zanaatı" başlıyor. Daha sonraki yıllarda da hayatını kazanmak için her işi tutuyor, inşaat işçiliğinden gazete muhabirliğine kadar. Daha ilk gününden büyük yoksulluklarla geçmiş böyle bir hayatın içindeki insanın, şiirini alabildiğine, öz-gürce geliştirememesi doğaldır elbet. Kemal Bayram hayatının her döneminde şiirin yakasına sıkıca yapışmamıştır, demek istiyorum. Ama hiç bir zaman da yakasını koyvermemiştir şiirin.

Az sulandırılmış rakıya, kadınına, minareye, gülen çocuğa, çalışan adama "dokunur gibi, öper gibi" bakan babasını güzel anlatmıyor mu?

"Kuşu sevdi, karıncayı sevdi
okşadı günü, güneşi sevdi
'insanız' dedi her sözün başında
'bunu hiç unutmayın insanız
hiç ayrılmayın bundan insanız'
çift sürdü toprağa güvenerек
siğir güttü doğaya güvenerек
yoruldu, ağaya güvenerек
geldi, ananı sevdi."

Bunlar, yakın yıllara rastlayan dizeler. Ama 1951'de Bahçe Cezaevinde yazılmış şu dizeler de, mapusluk zanaatının bu yeni öğrencisinin şairlik zanaatını da öğrenmeye başladığını gösteriyor:

"Bu Kurtalan trenidir
durak verir Mahpusane önünde

Bu Kurtalan trenidir
işsiz taşır

yokluk taşır
durak verir Bahçe kasabasında
üç Jandarma bir Gardiyan
atlatırım dördünü de
geçer otururum bazan
doğuya giden en son vagonunda.

Kurtalan treni Kurtalan treni
'kurtaran treni' koysam adını."

Tek başına bu şiir bile, yukarıda söylediklerimi doğrular niteliktedir. Onyediy yaşında bu kadar güzel bir şiir yazabilen bir insanın şiirini olabileceği kadar geliştirememesi, ilk kitabını ancak yirmibeş yıl sonra gün yüzüne çıkartan yaşadığı hayatın o ağır koşullarından başka bir nedenle açıklanamaz sayıyorum.

1956'da askerden karısına yazdığı şu dizeleri okuyalım bir de:

"Santral Mensucat fabrikasında
Kazlıçesme'nin
sen şimdi yoksul bir işçi kadın
bilmem verirler mi bu mektubu sana
içinde Harput dağlarından koparılmış
bir dal çiçek yolladım.

Bir isim buldum oğluma
şu yüreklerimizdeki kıvılcımı anlatsın
'Alev' diyebilirsin 'Alev-Alev'
yeni ateşleri o yakсын."

Şimdi, kendisi de o "ateşleri yakan" kavgaının içindedir. Bunun anlamını da bir şaire kazandırdıklarını da iyi bilecektir Kemal Bayram.

Kitabın 114. sayfasında "İsır" başlıklı bir şiir var. Herhalde yakın yıllarda yazılmış olmalı. Kötü bir şiir. İşte birkaç dize: "fıs fıs fıs / fısır fısır fısır / dişlerine kuvvet / görmeyen gözü / kusurlu beyni ısır."

Ama hemen bir önceki sayfada da "Oyalan" başlıklı bir şiir yer alıyor. O da yakın yıllarda yazılmış olmalı. Buna karşılık, Kemal Bayram'ın nasıl bir söyleyiş ustalığına ulaştığını gösteriyor:

"Armudu saya saya
elmayı soya soya
bıçak vurmadan nara
bir yere vanyor anam:
topraktan gelmişliğin
az konuşup
çok denemişliğin
yorgunluğu içinde rahat
bir yere vanyor anam
bu Yunus'tur
Nazım'dır bu
bu şiir:
'Mal da yalan
mülk de yalan
var biraz da
sen oyalan'"

Bir de, kitapta takıldığım birkaç noktaya daha değinmekte yarar var. Birincisi, kitabın sonuna, hele şiirlerin arasına çeşitli yazarların şair üzerine, kitabı üzerine yazdıkları yazıları koymanın gereği yok. Genellikle, emekli ikramiyesiyle şiir denemelerini bastıran memurların yaptığı bir şeydir bu. Kitabın basımında, ilk bakışta bile olsa, böyle çağrışımlara yol açabilecek düzenlemelerden kaçınmak gerekirdi. İkincisi, kitapta kimi şiirlerin büyük harfle dizilmesi de anlamsız. Neden gerek duyulduğu anlaşılmayan bir durum bu da. Kemal Bayram yeni şiirlerinin basımında bunlardan kaçınmalıdır, diye düşünüyorum.

Rıfaz İlgaz, Kemal Bayram'ın 1977'de yazılmış onüç şiirini dinlediğini, tümünün de güzel şiirler olduğunu, basılmaları gerektiğini söylüyor. Rıfaz İlgaz sözüne güvenilir bir şairdir. Onun sözlerine ve bu kitaptaki kimi şiirlere bakarak bu dileğe katılabiliriz. Kemal Bayram yeni şiirlerini de yayımlamalı ve bir daha şiirin yakasını bırakmamalıdır.

★ ★ ★ ★

sosyalist ülkelerde kooperatifçilik üzerine

r. karalar - z. üskül

svulemezov - minkov - boczar

biarzanek - niıkl - kowalak

BİLİM YAYINLARI

FIYATI: 15.00 TL.

YARINA BUGÜNDEN DAMGA VURANLAR

METİN ÇULHAOĞLU

"Studenskograd" ...

Türkçe, öğrenci kenti. Ötede Vitoşa yükseliyor. Vitoşa dağı, bugün Sofya'nın kuş sporları merkezlerinden. Ancak, Sofya'nın hemen güneyinde yükselen bu dağın ilginç bir geçmişi de var.

Bundan 53 yıl önce, 1924 yılının Mayıs'ında, Vitoşa'nın puslu tepelerinde Bulgar Komünist Partisi'nin gidi yeraltı konferansı toplanıyordu. Sofya'ya 2 bin metre yüksekte bakan Vitoşa'nın ormanlarında, Bulgar komünistleri, faşizmle karşı mücadelelerini sorunlarını tartışıyor, cephe meselesini irdeleyiyor, kısacası hayata geçirilecek yeni ve önemli kararlar alıyorlardı. Vitoşa konferansı kararları, işçi-köylü beraberliğinin sağlanmasında, cephe taktiklerinin hayata geçirilmesinde önemli bir adım oluşturuyordu.

Parti'nin daha sonraki eylemleri ve kazandığı başarılar, Vitoşa konferansının hiç de kağıtzirindibir "konferans" olarak kalmadığını kanıtlayacaktır.

17 BİN ÖĞRENCİLİ BİR KENT

Uzakta, Vitoşa'nın tepelerinde Bulgaristan'ın geçmişi var. Daha yakında, yakın çevrede, Bulgaristan'ın bugünü ve yarını var. "Studenskograd"ın binaları, yeşil alanları, yurtları ve gençleri. Bulgaristan'ın bugünü ve yarını temsil ediyor.

Sofya'nın bu "öğrenci kenti" henüz 10 yıllık bir geçmişi sahip.

İlk binalar 1967 yılında inşa ediliyor. Öğrenci kenti, o günden bu yana sürekli bir gelişim içinde. Şu anda, öğrenci sayısı 17 bine ulaşmış durumda. Bunların arasında, dünyanın çeşitli ülkelerinden, özellikle bağımsızlıklarını yeni kazanmış genç ülkelerden gelen öğrenciler de var.

Öğrenci kentinin yurtları ve odaları, Sofya dışından gelen öğrencilerden 786'sının ihtiyacını karşılayacak durumda. Şu anda 4 yeni bina daha inşaat halinde. Görüldüğü gibi öğrenci temsilcilerinin verdikleri bilgilere göre, 5 yıllık plan sonunda yurtlar, Sofya dışından gelenlerin ve Sofya'da oturan da yurttan kalmak isteyenlerin ihtiyaçlarını bütünü ile karşılayabilecek.

Bulgaristan'da, geleceğe duyulan güvenin, kişilerin yaşam biçimlerini büyük ölçüde etkilediğinden daha önce söz etmişim. Örnekleri ile birlikte. Öğrenci kentine, başka örnekler de gördüm. Önceleri de dikkatimi çekmişti. Bulgaristan'da genç evlilerin sayın hayli fazla. Evliliğe yönelik değişiklikler çok erken yaşlarda başlıyor. Bulgaristan'da sosyalist düzenin, işsizlik, sosyal güvenlik ve buna benzer diğer sorunları kökleri bir çözüme kavuşturması ve bunun yarattığı güven duygusu, bu nesnel durumun başlıca nedenlerinden biri. "Nesnel durum" öğrenci kentine de görülüyor.

ENTERNASYONALİZM: GÜNLÜK YAŞAMIN PARÇASI

Öğrenci kentinin yurtlarında, evli öğrenciler eşleri ile birlikte kalabiliyorlar

Evlü ve bekar öğrencilerin kaldıkları bölmeleri görme olanağı buldum. "Lüks" değil. Olması da gerekmiyor. Ancak, evli ya da bekarlar açısından ihtiyaç duyulabilecek herşeyi bulmak mümkün burarlarda.

Öğrenci kentine yaşayan bir çift, kaldıkları yere ayda 5 leva ödüyor. Çocuklarına ayrıca bakılıyor. Anne-babanın ders ya da iş saatlerinde, öğrenci kentinin kreşlerinde, çocuklara özel olarak bakılıyor.

Bir öğrenci için ya da okuyan bir çift için elverişli olanaklar. Belki de bu nedenle, genç annelerin doğum oranları açısından Bulgaristan Avrupa'nın başta gelen ülkeleri arasında. Öğrenci kentinde bu oran daha da yüksek. Öğrenci kenti'nin öğrenci temsilcilerinden biri şaka yollu da olsa "öğrenci kentinde bir nüfus patlaması olduğundan" söz ediyor.

Ancak, Bulgaristan geçişini eksiksiz yaşatabilmek için, Bulgaristan halkına saygının aşgari bir koşulu olarak sürekli olarak vurguladığım bir noktayı yeniden belirtmekte yarar var: İşçiler, köylüler, kucası tüm çalışanlar için geçerli olan, gençler ve öğrenciler için de geçerli. Rahatlık ve mutluluk, hiç bir şekilde ve kesinlikle, başka ülkelerde olanlara, başka ülkelerin insanlarının sorunlarına kayıtsızlık ve duyarlısızlık temel olmuyor. Öğrenciler, gençler için de böyle. Sosyalist Bulgaristan'ın öğrencileri de, mutluluklarının tüm dünyaya gençliği, tüm dünyanın insanları tarafından paylaşılabilmesi için, gerekli duyarlılığı, dayanışma bilincini gönüllerine kazınmışlar.

Studenskograd'ın temiz ve özneli kreşleri, Bulgar gençlerine Biafra'da açlıktan ölen çocukları unutturuyor. Studenskograd'da düzenli ve verimli bir biçimde süren eğitim, Bulgar gençlerine Kongo'da, Şilide, Türkiye'de olanları unutturuyor.

Tersine, dünyanın çeşitli ülkelerindeki olaylar; gösteriler, protestolar, dayanışma toplantıları ile, Bulgar öğrencilerinin günlük yaşamlarının, daha doğrusu eğitimlerinin bir parçasını oluşturuyor.

SOSYALİST TOPLUM YENİ İNSAN

Bunun da maddi temelleri var. En başta şu: Öğrenciler, işçi sınıfı yani maddi üretim ile ilişkileri: dolaylı ve dolaysız biçimlerde muhafaza ediyorlar. Geliştiriyorlar. Bunu tamamlama ve pekiştirme özellik ise şu: Komsomol tarafından yürütülen bilinçli, içerikli ve sistemli bir eğitim. Bu eğitim sonucunda, "sosyalist toplumun yeni insanı" şekilleniyor. Yeni değer yargılarına, "emeğe karşı yeni bir tavır" a sahip, enternasyonalizmi bilinci ile dolu yeni bir insan...

Ulusal Öğrenci Konseyi Başkanı Yarıdınca Stefanov, bu konu üzerinde duruyor.

Bulgaristan'da işçi-köylü beraberliği gibi, işçi-çocuk dayanışmasının da sağlam tarihsel kökenleri var. 1944'den önce Bulgaristan'da önemli yer alan genç-

UZAKTA VİTOŞA DAĞI GÖRÜLÜYOR. YAKIN PLANDAKİ BİNALAR İSE "STUDENSKAGRAD" A AİT. VİTOŞA'DA, BULGARİSTAN TARİHİNİN ÖNEMLİ BİR KESİTİ VAR; BULGAR KOMÜNİST PARTİSİNİN ÖNLÜ İLLEGAL VİTOŞA KONFERANSI, "STUDENSKAGRAD" DA İSE, BULGARİSTAN'IN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ VAR.

lik kuruluşlarının sloganları arasında "partiye sadakat" ve "halk nerede ise biz de oradayız" başlıca yeri alıyor. Komsomol, bugün böyle bir sağlam geçmişin ve mücadele deneyiminin sağladığı tarihsel birikim üzerinde sosyalist toplum kuruluşuna, "yeni bir insan tipinin yaratılmasına" katkıda bulunuyor.

Ancak her yerde ve her zaman olduğu gibi, burada da yalnızca "tarihsel köken" yeterli değil. Birlik ve dayanışmanın somut maddi temellere oturması gerek. Bu maddi temellerden birini, öğrenci gençliğinin %60'tan fazlasının işçi ve emekçi ailelerden gelmesi oluşturuyor. Dayanışmanın maddi temellerinden biri, bu.

İkincisi daha da önemli: Ulusal üretimle eğitimi birleştirebilmek. Eğitimi, ulusal üretimin ayrılmaz bir parçası haline getirebilmek...

Bunun somut yolları, yöntemleri uygulanıyor. Örneğin öğrenciler her ders yılı, üretim temel olarak, üretime uygulanabilir yeni buluşlar, teknikler üzerinde çalışıyorlar. Değerli sonuçlara ulaşıyorlar. Ders yılının belirli dönemlerinde öğrenciler, fabrikalara, tarlalara gidiyorlar. Burada bir yandan maddi üretimin somut koşullarını, yöntemlerini öğreniyorlar. Diğer yandan işçilerle köylülerle yakın ilişkiler içine giriyorlar. Yalnızca üretimle ilgili değil. Dünya'nın ve Bulgaristan'ın çeşitli politik meseleleri üzerinde, işçi ve köylülerle öğrenciler görüş alışverişinde bulunuyorlar. Bunun somut, elle tutulur sonuçları günlük hayatın her alanında görülüyor.

İDEOLOJİK EĞİTİM

"Emek alayları" var. Bunlar, yılın belirli dönemlerinde tarlalara giderek bilfiil çalışıyorlar. Fabrikalarda üretime katılıyorlar. Üretim sorunlarından politik konulara kadar, öğrencilerle çalışanlar arasında birliğin maddi temelleri böyle kuruluyor.

"Gençlik Yapıcı Teknoloji Alayları" var. Bunlar geliştirdikleri yöntemleri, maddi üretimin içindeki işçilerle tartışıyorlar. Bu "alay"ların geliştirdikleri yöntemlerin uygulanması sonucunda üretimin teknik örgütlenmesi ile ilgili bir çok sorun bugüne dek çözüme kavuşturulmuş.

İdeolojik eğitim, branş eğitimi ve üretimde eğitimi tamamlayan bir başka öge...

Bulgaristan'da her yıl 15 Eylül-15 Haziran arası "politik okul yılı" olarak adlandırılıyor. Üniversitelerde okutulan "Marxizm-Leninizm İlkeleri", "Bulgaristan Komünist Partisi Tarihi", "Diyalektik materyalizm", "Ekonomi Politik" ve "Bilimsel Komünizm" gibi konuların yanı sıra, "politik okul yılı" süresince belirli bir konu üzerinde ayrıntılı ve kapsamlı eğitim yapılıyor. Steffanov'un verdiği bilgiye göre, geçtiğimiz "politik okul yılı"nda SBKP 25. Kongresi, ayrıntılı olarak ele alınmış. Önemli bir yılın konusu ise "Bulgaristan Komünist Partisi'nin 9 Kongresi" olarak şimdiden belirlenmiş.

EMEĞE SAYGI, İNSANLIĞA SAYGI

Bulgar gençleri böyle yetişiyor. Sosyalist toplumun yeni insanı, maddi üretimle iç içe büyüyor. Emegi ile yaşamayan yok. Emek, yaşamın hem aracı hem de amacı. Çünkü, daha iyi bir yaşam, mutluluğu ulaştırmaktan emektan, çalışmaktan başka bir amacı yok. Bireyin mutluluğu ile toplumsal mutluluk, tüm insanların mutluluğu bu ortak temelde sahip. Kendi bireysel mutluluğuna ancak emegi ile ulaşabilen biri, emeğe saygılı olur. Bu, sosyalist toplumun yeni insanıdır. Emeğe saygı, başkalarının emeğine saygıya da beraberinde getirir. Başka emekçilere, çalışanlara saygı ve sorumluluğu da beraberinde getirir. Bir emekçinin, ya da bir ülkenin tüm emekçilerinin başka ülkelerin emekçilerine karşı, saygı, sorumluluk ve duyarlılığının temelinde bu var. Enternasyonalizmin, barışın, kardeşliğin temelinde de bu var. Bunun için, enternasyonalizmin, barışın ve dünya halklarının kardeşliğinin en sağlam dayanağı sosyalist sistem ve onun insanları.

Bulgar halkı, sosyalist toplumun kuruluşunda leri admlar atan bir halk olarak, yeni insanlar ve uluslar arasındaki kardeşliğin maddi dayanaklarını kendi ülkelerinde sağlamlaştırarak bir halk olarak, dünyamızın sorunlarını çözümünde sarımsız bir güç oluşturuyor. Çeşitli güçler arasında önde gelen ve saygın bir yere sahip.

Onun için, enternasyonalizme, barışa, kardeşliğe ve sosyalizme gönül verenler, Bulgar halkına saygı ve sevgi ile bakıyorlar. Bulgar halkı da bu saygı ve sevgiyi yerden göğe kadar hak ediyor.